

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ПРИДОБИВАНЕ НА УМЕНИЯ И ПОСТИГАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНА АКТИВНОСТ ЗА ПОТЕНЦИАЛ
НА МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ХАРМАНЛИ

Водено от общностите местно развитие

Анализ на територията на МИГ „Харманли“

Социално-икономическа характеристика
на община Харманли

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Съдържание

Речник на съкращенията.....	4
Мисия и визия за развитие 2014-2020.....	7
Източници на информация, използвани в анализа:	8
Методика и методология на изследването.....	10
ВЪВЕДЕНИЕ	11
Основни социално-икономически характеристики	13
Природни и географски дадености.....	14
Географско положение	14
Климат.....	15
Водни ресурси	15
Територия	15
Административно разпределение	16
Растителен и животински свят	18
Почви.....	18
Силни страни, слаби страни, възможности и заплахи за природния потенциал и факторите за развитие на община Харманли	19
Силни страни:	19
Слаби страни:	19
Възможности:	20
Заплахи:	20
Инфраструктура и селищно развитие	20
Транспорт	21
Железопътен транспорт.....	22
Електроснабдяване	23
Водоснабдяване и канализация.....	23
Силни и слаби страни, възможности и заплахи за техническата инфраструктура на община Харманли и дейностите по опазване на околната среда	24
Силни страни:	24
Слаби страни:	25
Възможности	25
Заплахи	25
Човешки ресурси.....	27
Население и демографски тенденции.....	27
Заетост	28
Социална инфраструктура	32
Образование	32
ДЕТСКИ ГРАДИНИ:.....	32
УЧИЛИЩА:	33
Здравеопазване	35
Социални грижи.....	38
Историческо и културно наследство, граждански сектор	39
ИСТОРИЯ:	39
ЧИТАЛИЩА:	40
КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР.....	41
ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ.....	42
ОБЕКТИ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО В ОБЩИНА ХАРМАНЛИ.....	43
ТРАКИЙСКИ ОБЕКТИ.....	43

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОБЕКТИ ОТ РИМСКАТА ЕПОХА.....	47
ОБЕКТИ ОТ СРЕДНОВЕКОВИЕТО	50
ОБЕКТИ ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО	53
КУЛТУРНИ ПРАЗНИЦИ И ЗАНАЯТИ	66
НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ.....	66
Силни страни, слаби страни, възможности и заплахи за социалната сфера на община Харманли	67
Силни страни:	67
Слаби страни:	67
Възможности:	68
Заплахи	68
Икономическо развитие	69
Обща характеристика.....	69
Промисленост	71
Хранително-вкусова промишленост	71
Текстилна и шивашка промишленост	72
Дърводобивна и дървопреработваща промишленост.....	72
Керамична промишленост	72
Обществени услуги	73
Туризм	73
Допълнителни фактори.....	73
Туристически забележителности (според Guide Bulgaria, някои от тях споменати и по-горе в справката за културно-историческото наследство)	74
Биологично разнообразие.....	76
Материална база.....	76
Предпоставки за развитие на туризъм	76
Селско и горско стопанство	78
Животновъдство.....	81
Горски фонд.....	82
Растениевъдство	83
Кооперации	83
Перспективи за развитието на селското стопанство	84
Силни страни, слаби страни, възможности и заплахи за стопанския сектор на община Харманли	84
Силни страни:	85
Слаби страни:	85
Възможности	85
Заплахи	86
Преглед на реализирани проекти.....	87

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Речник на съкращенията

АДИОПР	Актуализиран документ за изпълнение на общинския план за развитие
АЗ	Агенция по заетостта
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГПСОВ	Градски пречиствателни станции за отпадъчни води
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДВ	Държавен вестник
ДМА	Дълготрайни материали активи
ЕИСУРР	Единна информационна система за управление на регионалното развитие
ЕМРСР	Европейска мрежа за развитие на селските райони
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗК	Земеделска кооперация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗП	Земеделски производител
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Защитени територии
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
КИП	Комисия за избор на проекти
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
МРРБ	Министерство на регионалното развитие
МО	Междинна оценка

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСП	Малки и средни предприятия
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПО	Неправителствени организации
НПРР	Национален план за регионално развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСМ	Национална селска мрежа
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Р България
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
НЧ	Народно читалище
NUTS	Обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОП	Оперативна програма/оперативни програми
ОПДУ	Оперативна програма "Добро управление"
ОПИК	Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност"
ОПИМСП	Оперативна програма "Инициатива за малки и средни предприятия"
ОПМДР	Оперативна програмата за морско дело и рибарство
ОПНОИР	Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж"
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОПР	Общински планове за развитие
ОПРР	Оперативна програма "Региони в растеж"
ОПРЧР	Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"
ОПТТИ	Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура"
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план/общи устройствени планове
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадъчни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РА	Разплащателна агенция

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

РЗС	Регионална служба по заетостта
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СИФ	Социално-инвестиционен фонд
СМР	Стратегия за местно развитие
СОП	Специални образователни потребности
СОУ	Средно общообразователно училище
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТИЦ	Туристически информационен център
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УО	Управляващ орган
УС	Управителен съвет
ЦДГ	Целодневна детска градина

Настоящият материал обобщава наличните информация и анализи за територията на община Харманли, които са представени в различни програмни и стратегически документи, както и информационни брошури и отчети по реализирани проекти с участието на общината. Материала ще бъде допълнен и завършен след получаване на актуални данни от Регионалното бюро по статистика в гр. Хасково, провеждане на социологическо проучване на територията на общината, както и фокус-групи.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мисия и визия за развитие 2014-2020

МИСИЯ:

Устойчив растеж и европейско развитие на община Харманли

ВИЗИЯ:

Постигане на устойчиво и балансирано развитие на района с разнообразни възможности за заетост и на основата на ефективно развити аграрен, преработвателен и бизнес сектор, както и селски туризъм, свързан с местното културно-историческото наследство и териториална идентичност, чрез:

- Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и предприятията от преработвателната промишленост (вкл. винопроизводство и производство на тахан);
- Подобряване качеството на живот и развитие на туризма;
- Повишаване на икономическата активност;
- Разнообразяване на отрасловата парадигма;
- Укрепване на местната идентичност.

Основни аспекти на визията:

- повишаване качеството на живот;
- подобряване на условията за икономическо развитие.

*Забележка: Формулирането на визията е подчинено на логиката на визията на **Областната стратегия за регионално развитие на област Хасково** и отчита насоките в националните стратегически документи за периода 2014-2020.*

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Източници на информация, използвани в анализа:

Документи на ЕС:

- ♦ Стратегия „Европа 2020“
- ♦ Пети Кохезионен доклад на ЕК
- ♦ Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общо приложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд, обхванати от общата стратегическа рамка
- ♦ Регламенти (ЕС) № 1305/2013 и 1303/2013

Национални и регионални документи:

- ♦ Стратегията за развитие на Хасковска област 2014-2020;
- ♦ Плана за развитие на Южен централен район за планиране;
- ♦ Оценка на изпълнението на Стратегията за местно развитие на Сдружение „МИГ Харманли“ - договор № РД 50-151 /13.10.2011г.
- ♦ НСИ - Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия за 2014 г. по икономически дейности, по области и общини;
- ♦ Официалната статистическа и данъчна информация, публикувана в изданията на Националния статистически институт, Министерство на финансите, Българска народна банка;
- ♦ Социологически и аналитични изследвания проведени от “ПРООН”;
- ♦ “Центъра за икономическо развитие”;
- ♦ “Центъра за сравнителни изследвания”;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Местни документи

- ◆ Общинския план за развитие на Харманли за периода 2014-2020 г.;
- ◆ Стратегии за развитие на община Харманли към януари 2016:
 - Общински план за закрила на детето за 2012 до 30.04.2013 на община Харманли
 - Годишен план за действие по изпълнението на Общинската социална стратегия в община Харманли
 - Стратегия за развитие на Община Харманли
 - Стратегия за управлението на общинската собственост на Община Харманли за периода 2011г. - 2015г.
 - Програма за управление и разпореждане с общинска собственост за 2012г.
 - Стратегия за защита на детето в Община Харманли, План за действие
 - Стратегия за управление на риска в Община Харманли
 - План за паша
 - Стратегия за развитие на социалните услуги в Община Харманли 2011-2015г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Методика и методология на изследването

Настоящата оценка в институционален аспект е на местно ниво, а във времеви план е окончателна и предлага преглед на ситуацията в рамките на периода до 20.03.2016 г. Тя обхваща разнообразни сектори – социален, индустриален, селскостопански, селски и прочие. В географски план оценката обхваща селска територия в рамките на ЕС – територията на **община Харманли, област Хасково**.

При преценката на нужната информация за съставянето на настоящата оценка са взети предвид множество фактори, които обосновават използването на определени източници.

Подходът за формулиране на настоящата окончателна оценка включва събиране и обработване на необходима информация както документална, така и получена посредством работа на терен – интервюиране, срещи и консултации. Работата с документи включи разглеждане в детайли на стратегията за местно развитие, докладите по изпълнението на стратегията, процедурите, наредбите по мерки в стратегията, общински доклади, статистика. Изводите и прогнозите са формирани в условия на непълна информационна обезпеченост, отнасяща се до отчетни данни за резултатите от стопанската дейност. Липсата на достатъчно дълги статистически редове от съпоставими данни не позволява безрезервното използване на статистически методи за анализ.

За целта на изследването са приложени сравнителния и ситуационния анализи, метода на екстраполацията и метода на моделирането. Спазен е общоприетия принцип при провеждане на икономически анализи, т.е. количествените характеристики са получени "при равни други условия". Определящ е системният подход, като са дефинирани критичните точки на системата, въпреки че техния анализ не е изцяло в обхвата на изследването. Прогнозите се основават на експертна оценка при прилагането на линеен трендов модел.

На базата на обработената информация анализът е построен на статистически данни за периода 2006 – 2014 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВЪВЕДЕНИЕ

Политиката за развитие на селските райони е част от Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС с нарастващо значение през годините. Тя поощрява устойчивото развитие в селските райони на Европа и е насочена към решаване на икономически, социални и екологични проблеми в различните територии. Повече от половината от населението на ЕС живее в селски райони, които обхващат 90% от територията на ЕС. Селските райони в България се характеризират с изостаналост в икономически, социален и културен аспект, застаряващо население, нисък жизнен стандарт на живот, влошена инфраструктура и произтичащите от това негативи. Това е резултат от обективно протекли процеси, но също така и от подценяването на последиците от това неблагоприятно развитие. В същото време тези райони разполагат със значителен природен, човешки, икономически и културен потенциал, чието развитие и пълноценно използване е задължително.

Един от инструментите на ОСП за позитивно въздействие върху развитието на селските райони е **ВОМР (Водено от общностите местно развитие)**, познат в предишния програмен период като подход ЛИДЕР. Това е новаторски подход, който се прилага в България през последното десетилетие чрез местните инициативни групи (МИГ). МИГ имат сложната задача и огромно предизвикателство да съхранят селските територии, да насърчат селските райони да търсят нови начини да станат или останат конкурентноспособни, да използват максимално своите ресурси и да преодолеят предизвикателствата, пред които са изправени като застаряващо население, ниско качество на предоставяне

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

на услуги или липса на възможности за трудова заетост. Основните характеристики за въздействие на подхода BOMP са: Стратегии за местно развитие (СМР), основаващи се на териториален принцип; изграждане на местни публично-частни партньорства (местни инициативни групи), улесняване на иновациите, подход отдолу-нагоре, многосекторен подход при планиране и прилагане на стратегията, работа в мрежа на местните партньорства, сътрудничество/коопериране. Тези параметри определят и уникалността на BOMP и неговото значение за съхраняване и развитие на селските райони с участие на местните общности. МИГ са главните действащи лица, които решават насоките и съдържанието на Стратегията за местно развитие за всяка МИГ и вземат решения за различните проекти, които трябва да се финансират. МИГ работи в селските райони, които предоставят най-активните си бенефициенти за местни инициативи: професионални организации и съюзи (представляващи фермерите; професионалисти, които не са фермери, и микрофирми); търговски асоциации; граждани, жители и техните местни организации; местни политически представители; екологични асоциации; доставчици на културни и обществени услуги, включително медиите; женски асоциации; млади хора. ЛИДЕР може да играе важна роля за стимулиране на нови и новаторски подходи за развитието на селските райони. Такова новаторство се стимулира като на МИГ се предоставят широки граници на свобода и гъвкавост във взимането на решения за дейностите, които те искат да подкрепят.

Основна цел на този анализ ще бъде както да представи една обективна и изчерпателна картина на основните социално-икономически характеристики и природно-географски дадености на територията на МИГ, така и да даде препоръки за насоките на СМР, базирани на тази оценка на актуалната ситуация и в синхрон със програмните документи на областно, регионално и национално ниво.

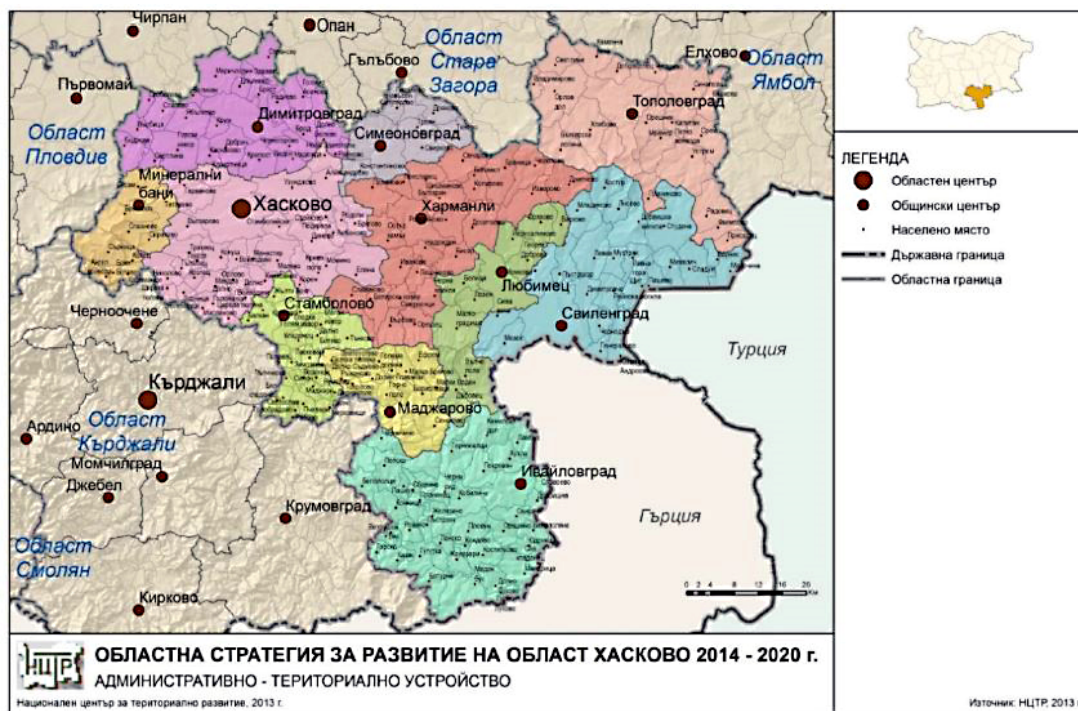

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Основни социално-икономически характеристики

Община Харманли като цяло е с очевидни дадености за добро икономическо развитие. С осъществяваните стопански реформи общината търси своето водещо място в областната икономика. Нейният икономически облик се очертава ясно с помощта на традиционните статистически индикатори за териториална и селищна мрежа, демографски характеристики, човешки ресурси, потребителски възможности на населението, БВП и пр.

*Административно териториално устройство
на област Хасково¹*

¹ Всички графики в изследването са взимани от Общинския план за развитие на Харманли.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Природни и географски дадености

Географско положение

Община Харманли е разположена в югоизточна България, в централната част на Хасковска област. Територията на общината е разположена в границата между Горнотракийската низина, Сакар планина и полите на Източните Родопи. Според разпоредбите и териториалното разделение на Закона за регионалното развитие тя е включена в южен централен район за планиране. Този район за планиране се състои от областите Пловдив, Кърджали, Хасково, Пазарджик, Смолян и Стара Загора. От своя страна област Хасково включва 261 населени места разпределени на териториален принцип в 11 общини – Хасково, Димитровград, Симеоновград, Тополовград, Минерални бани, Харманли, Любимец, Свиленград, Стамболово, Маджарово и Ивайловград. Община Харманли включва 25 населени места и граничи с общините Хасково и Стамболово на запад, на север с община Симеоновград, Тополовград и община Гълъбово (административна единица в рамките на област Стара Загора), на изток с общините Любимец и Свиленград и на юг с община Маджарово.

Карта на община Харманли

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Климат

Доминиращ е умереноконтиненталния климат, характеризиращ се с мека и топла зима и сравнително горещо лято. Значителен е броя на слънчевите дни в годината и сравнително малка е годишната температурна амплитуда. Максимумът на валежите е есенно – зимен, а минимумът им е летен. Почти липсва ежегодна устойчива снежна покривка. До този момент климатичните условия не се използват ефективно за развитието на стопанските отрасли.

Водни ресурси

Водните ресурси на община Харманли се формират главно и за сметка на оттока на р. Марица и нейните притоци – Харманлийска река и Бисерска река. Този отток на посочените реки е неравномерен и много зависи от сезона. Средно годишното количество на валежите за общината е между 550–600мм.

Най-важният източник на вода е р. Марица. Река Харманлийска е основният приток на река Марица на територията на община Харманли. Другият основен приток на р. Марица е Бисерска река, която води началото си от община Маджарово.

За гр. Харманли общото количество вода за питейни нужди се черпи главно от кладенци, намиращи се край р. Марица. На територията на общината са изградени над 70 микроязовира и водоеми, използвани главно за напояване. Водните площи са 12 205 дка.

Друг източник на водно – ресурсният потенциал са подземните води, като те са акумулирани в речната тераса на р. Марица. Тяхното основно ползване е за нуждите на питейното и битовото водоснабдяване.

Използването на водите за целите на селското стопанство е недостатъчно ефективно.

Територия

По размери на поземлените фондове в областта, община Харманли заема пето място в област Хасково. С най – голям поземлен фонд в областта е община Ивайловград (14,71%), следвана от общините Хасково (13,37%), Тополовград (12,85%) и Свиленград (12,66%). На последно място по заемана територия се нареждат общините Симеоновград и Минерални бани, заемащи респективно 4,03% и 3,88% от територията на областта.

От общата територия на общината към 31.12.2016 462 421 дка са земеделска земя, в т.ч. обработваемата площ е 335 398 дка, а горската – 195 430 дка.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Делът на обработваемите площи на общината са под средните за областта с около 1,3%, а делът на поливните площи надвишава средния за областта с 5,58%.

Баланс на територията

Територията на община Харманли е 694,6 кв.км и представлява 12,6% от територията на област Хасково. Две трети от нея (66,02%) е земеделски фонд, 27,37 % горски фонд, 4,32% - урбанизирани територии и 2,29 % са заети от водни площи, площи за добив на полезни изкопаеми и транспорт. Тази структура показва наличието на благоприятни предпоставки (наред с климата и местните традиции) за развитие на земеделие на територията, наравно с повечето общини от област Хасково и насърчава развитието на предприемачеството в аграрната сфера през по следните десет години. Делът на урбанизираните територии е относително висок (близък до средните стойности за страната – 4,99 %) и показва наличието на сравнително добре изградена селищна мрежа, която да бъде пространствена опора за местното развитие на територията.

Територия на общините в Хасковска област

	общо	земеделска	горска	урбанизирана	водни площи	за изкопаеми	трансп. инфр.
Хасково (Област)	5559842,768	3366299,3	1800699,38	237839,048	119764,59	4053,01	31187,44
Димитровград	583198,241	432669,39	68667,82	59592,271	15607,49	2172,08	4489,19
Ивайловград	814683,86	305657,57	486489,02	7754,41	11127,73	221,1	3434,03
Любимец	344269,33	207240,34	111057,57	11132,94	12549,03	191,15	2098,3
Маджарово	247170,55	67895,21	162286,13	3976,67	12026,06	77,2	909,28
Минерални бани	214671,8	113929,77	89020,91	7116,62	3827,86	80,34	696,3
Свиленград	700316,29	528478,32	126767,41	22851,38	17638,05	117,04	4464,09
Симеоновград	222944,21	162476,72	43722,13	9885,57	5601,14	13,82	1244,83
Стамболово	276696,69	142440,02	118965,98	9669,55	4059,81	1	1560,33
Тополовград	710765,64	441178,88	239048,81	20894,95	6550,21	811,7	2281,09
Харманли	700323,587	462421,36	195430,21	28359,067	10733,77	0	3379,18
Хасково	744802,57	501911,72	159243,39	56605,62	20043,44	367,58	6630,82

Източник – НСИ, „Районите, областите и общините 2014“

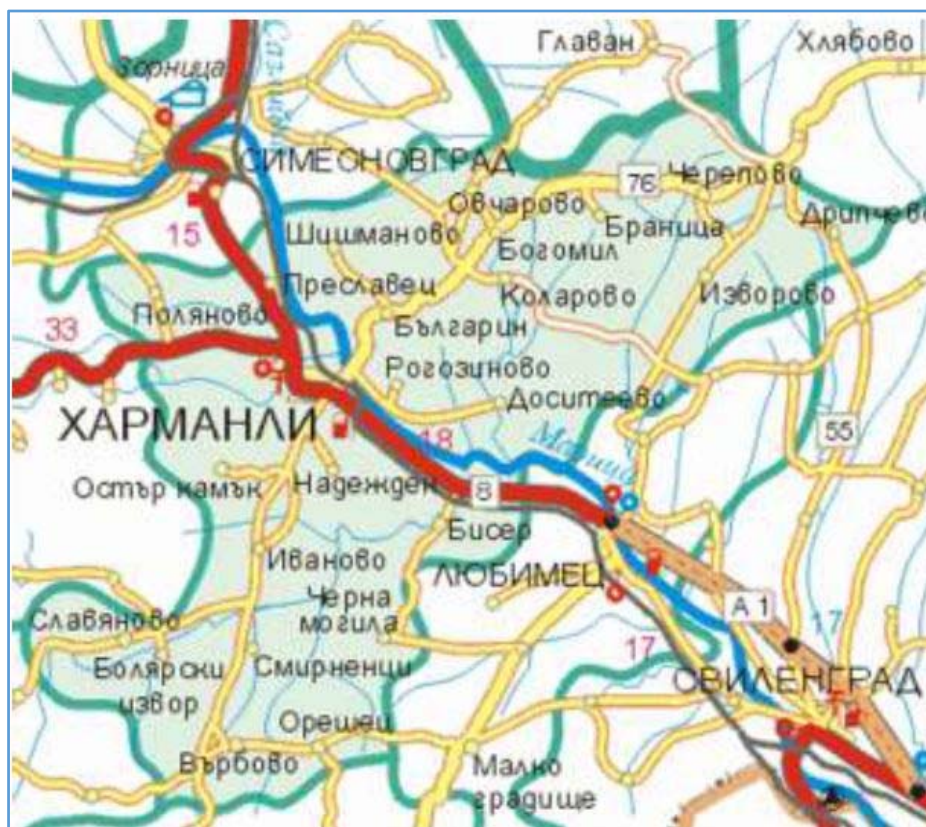
Административно разпределение

В структурата на община Харманли като административно – териториална единица влизат общо **25 населени места**: един град и 24 села. Общинският административен център е Харманли. Максималното разстояние на населено място от административния център е 35 км. Община Харманли принадлежи към областна администрация Хасково.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Разположение на населените места на територията на община Харманли

Населени места: гр.Харманли и селата Бисер, с. Богомил, с. Болярски извор, с. Браница, с. Българин, с. Върбово, с. Доситеево, с. Дрипчево, с. Иваново, с. Изворово, с. Коларово, с. Лешниково, с. Надежден, с. Овчарово, с. Орешец, с. Остър камък, с. Поляново, с. Преславец, с. Рогозиново, с. Славяново, с. Смирненци, с. Черепово, с. Черна могила, с. Шихманово.

Най-отдалечените населени места в общината са селата Дрипчево и Върбово, които отстоят на 55 км. едно от друго. Две трети от населените места се намират в Сакар планина, а една трета в Източните Родопи.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Растителен и животински свят

Релефът и преходносредиземноморския климат на общината определят голямото разнообразие на растителния и животинския свят. Най-често срещаните дървесни видове са бял и черен бор, акация, орех, кедър, бреза, ясен. По долините на реките виреят върбата и тополата. В отрасъла селско стопанство – растениевъдство - най- често отглежданите от населението култури са зеленчуци, като с най- голям дял са червения пипер и домати, бостани /дини и пъпеши/ и трайни насаждения /лозя/, зърнено хлебни и фуражни култури, технически култури /предимно ориенталски сортове тютюн/ и др.

На територията на общината могат да се видят някои защитени животински видове, като черен щъркел, египетски лешояд, късопръст ястреб, змия-гушер и др. Територията на общината е обитавана от разнообразни биологични видове, по-значими от които са: белоглава потапница, див заек, кеклици, пъдпъдък, фазани, яребици, гургулици, глигани, чакали и лисици. В животновъдството се отглеждат биволи, крави, прасета, овце, пчели и кокошки. Общината е известна и с красивата си природа. Тук се намират ред природни забележителности, като "Кюмюрлука" и "Куру дере" – местности с естествени водопади. Защитената местност "Дефилето" е дефиле с изключителна природна красота и известно място за отдих.

Почви

Почвите на територията на общината са разнообразни. По долините на реките Тунджа, Арда и Марица преобладават алувиално-ливадните почви, използвани най-често за отглеждане на зеленчуци и технически култури. В източнородопската част преобладават предимно скелетни почви, бедни на хумус, но богати на калций, поради което там е засилено отглеждането на ориенталски сортове тютюн. В хасковския и харманлийския район има предимно смолници, богати на хумус (около 5%), които са благоприятни за отглеждането на памук и зърнени култури и алувиално-ливадни почви.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Силни страни, слаби страни, възможности и заплахи
за природния потенциал и факторите за развитие на
община Харманли

Силни страни:

- разнообразна природа и наличие на природни забележителности;
- добра осигуреност с водните ресурси в региона;
 - благоприятно влияние за развитието на региона оказва преминаването на р. Марица;
 - на територията на общината се намират множество микроязовири и водоеми.
- благоприятни климатични и почвени условия за развитие на селското стопанство – растениевъдство и животновъдство;
- добра териториална осигуреност на населението в общината (при гъстота на населението 35,6 души на кв.км – НСИ 2014)
- наличие на обширни обработваеми земи;
- достатъчен горски фонд, създаващи предпоставки за развитие на сектори, като: земеделие, туризъм (вкл. ловен туризъм), дърводобив и дървопреработване;
- изключително благоприятно геостратегическо положение:
 - през територията на общината преминават два трансконтинентални коридора – международен коридор № 4 и № 9;
 - община Харманли се намира в зона за трансгранична сътрудничество с Република Гърция и Република Турция;
- богато културно-историческо наследство.

Слаби страни:

- неефективно използване на природно-климатичните условия и териториалните фондове за развитието на стопанските отрасли;
- неефективно използване на водите за целите на селското стопанство;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- висока степен на урбанизация на общинския център за сметка на останалите населени места в общината;

Възможности:

- оползотворяване на геостратегическото местоположение на общината в резултат на активно участие на общината в международни и национални програми за инфраструктурно и социално развитие;
- развиване на алтернативен туризъм, основан на климатични дадености, природни забележителности, растително и животинско разнообразие;
- максимално използване на възможностите за развитие на бизнеса свързани с построяването на АТ "Марица";
- разнообразяване на земеделското производство на базата на почвеното разнообразие.

Заплахи:

- природни бедствия и наводнения;
- затваряне на граничните пунктове поради вътрешни събития в съседните държави;
- бежанска вълна и миграционни потоци към Европейския съюз;
- политическа нестабилност при предсрочни избори;
- влошаване състоянието на околната среда в резултат на замърсяване водите на р. Марица;

Инфраструктура и селищно развитие

Предвид географското положение и релефа на община Харманли, на нейната територия са изградени двата основни вида пътнотранспортна мрежа – ж.п. мрежа и сухопътна автомобилна мрежа. Последните са претърпели многократно развитие и реконструкции (като голяма част от тях и към момента се нуждаят от реконструкции) и имат своя принос и отражение върху особеностите и степента на икономическото развитие на района.

Територията на общината се пресича от два **трансконтинентални пътя**. Първият е от Западна и Централна Европа, през София - Пловдив - Харманли - Свиленград и Истанбул (Е-80 или I-8), и вторият - от Северна Европа през Русе - Хасково – Харманли и Средиземноморието, на чиято основа ще се развива в бъдеще коридор № 9.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

През общината преминава и **трансевропейската жп линия** София - Пловдив - Харманли - Свиленград - Истанбул, категоризирана като подходяща за комбинирани превози.

Изгодното природно-географско и транзитно транспортно комуникационно положение на община Харманли, както и непреките ѝ връзки и с две граници – с Република Турция и Република Гърция, са важни потенциали за бъдещото ѝ развитие.

Енергийната система на община Харманли се характеризира с добре изградена мрежа, която не създава сериозни затруднения при захранването с електрическа енергия на производството и битовите потребители.

Транспорт

Пътна инфраструктура

Община Харманли разполага с добре изградена автомобилна пътна мрежа обхващаща всички населени места в общината. Изградената пътна мрежа на територията на общината включва общо 222,2 км. пътища от републиканската пътна мрежа, от които:

Дължина и структура на пътната мрежа в община Харманли

Категория на пътя	Дължина – км.	Отн. дял %
Първокласни пътища I-8	22,7	10,22%
Второкласни пътища	38,5	17,33%
Третокласни пътища	63,7	28,67%
Четвъртокласни пътища	97,3	43,79%
Общо:	222,2	100,00%

Източник: ОПР Харманли 2014-2020

Първокласният път с дължина 22,7 км. е част от трансевропейския транспортен коридор №4 "Европа-Азия" (Видин – София – Капитан Андреево (турска граница) и Видин – София – Кулата). Освен това през община Харманли преминава и трансевропейския транспортен коридор №9 Русе – Стара Загора – Маказа / Свиленград. Тези два коридора са от основно значение за цялостното социално – икономическо развитие на общината. И двата транспортни коридора минават през общинския център гр. Харманли и са причина за развитие на търговията с горива и петролни продукти, с храни и облекла, за развитие на автотранспортните, автомониторските и паркинг услуги през последните години.

От важно значение за региона е и регионалният транспортен коридор, свързващ района Харманли-Свиленград с Бургас и преминаващ през Странджа-Сакар. Този път е използван макар и рядко и от почиващите пристигащи от всички краища на страната и искащи да избегнат натоварения през летния сезон път Чирпан – Бургас.

В по-голямата си част второкласната и третокласната пътна мрежа не отговаря на съвременните изисквания и нормативи. Четвъртокласната пътна мрежа представлява почти половината от транспортната мрежа на територията на общината, има дължина

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

97,3 км (или 43,8% от общата дължина), и в по-голямата си част е асфалтиран. Независимо от това, липсата на финансови средства предопределя недостатъчното поддържане на пътните настилки и нарастващите нужди от текущи и основни ремонти.

Железопътен транспорт

Железопътният транспорт в общината е представен с участък 23 км от главната жп линия Калотина - София - Пловдив - Свиленград, категоризирана в европейската мрежа от магистрални линии и мрежата за комбинирани превози (Е-70С), на които функционират 1 гара – Харманли и 2 спирки – с. Преславец и с. Бисер.

Гъстотата на жп мрежата е 33.1 км/1000 км² при средно за област Хасково 22.5 км /1000 км² и е в рамките за средното в страната - 39 км/1000 км².

Железопътният транспорт в района има предимно транзитен характер и почти не влияе върху транспортните процеси в общината, слабо е и неговото влияние върху развитието на икономиката. Понастоящем възможностите на гара Харманли не се използват ефективно, самата гара и гаровият ареал са морално остарели, транспортният трафик е сравнително ограничен главно поради конкуренцията на по-евтиния шосеен транспорт.

Липсата на изградена ж.п. мрежа, обхващаща територията на общината, предопределя ниската ѝ степен на използваемост от местното население и предимно транзитния характер на ж.п. транспорта в района. Последният се използва предимно от промишлените предприятия (т.е. по – силно развит е товарния ж.п. превоз).

Комуникационна инфраструктура и информационно обслужване

Съобщителната система в община Харманли осигурява осъществяването на няколко вида **пощенски и съобщителни услуги**, характерни за общинското равнище. Пощенското обслужване в населените места се осигурява от 20 ПТТ станции, от които две са в гр. Харманли, а останалите - в по-големите села на общината. Териториалното поделение както и информационния център за региона на Български пощи ЕАД се намират в областния център гр. Хасково. Предлагащите услуги включват предоставянето на вътрешни и международни пощенски услуги, разпространение на печата, парично-преводна дейност и услуги по възложителство.

Дейността по далекосъобщенията включва основно поддържането и развитието на далекосъобщителната мрежа и самото предоставяне на съобщителни услуги на физически и юридически лица. Далекосъобщителните услуги се осигуряват от районната АТЦ - гр. Харманли, и изнесените телефонни централи в отделни населени места от общината. Общият монтиран капацитет на централата е 9200 поста, като за момента заетите постове са 8510 (92.5% използваемост).

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Телевизионното покритие на територията е сравнително добро, в общината функционира кабелна мрежа. Районът на Харманли е достъпен за основните клетъчни мрежи, което е благоприятен фактор за развитие на бизнеса и трансграничното сътрудничество.

Операиращите интернет-доставчици предоставят относително бърз и надежден достъп на граждани, учреждения и фирми от гр. Харманли и околните села.

На територията на общината към момента осъществяват дейност четири Интернет доставчика БТК, "Аиданет", "Skynet" и "Escom", като интернет достъп има и в почти всички общински служби, както и в офисите и клоновете на банковите и застрахователни предприятия, структурите на службата по земеделие, Агенция по заетостта, Дирекция Социално подпомагане, училища, полиция, музей и др.

Общинската администрация в гр. Харманли е надеждно оборудвана с компютърни конфигурации. Функционира електронна страница на общината (<http://www.harmanli.bg/>), която подобрява качеството и намалява времето за административно обслужване на гражданите. Кметствата на територията на общината също са оборудвани с компютърна техника.

Електроснабдяване

Разпределителната мрежа ниско напрежение се осигурява с помощта 176 броя трафопоста. Електрозахранването се извършва от 2 броя подстанции - Харманли с мощност 110 kV и Славяново - 20 kV.

Енергийната система на община Харманли се характеризира с добре изградена мрежа, която не създава сериозни затруднения при захранването с електрическа енергия на производството и битовите потребители, като на територията на общината всички населени места са електрифицирани. Въпреки това на места енергопреносната и разпределителната мрежа е амортизирана и води до чести аварии, поради което за периода 2014-2020 нейната подмяна ще бъде основен приоритет на община Харманли. В общината функционира добре изградено улично осветление, като за гр. Харманли степента на изграденост е 94%, а за останалите населени места е около 50 на сто.

Водоснабдяване и канализация

Дейностите по водоснабдяването и канализацията в община Харманли се осъществяват от поделението на "ВиК" – гр. Хасково, което поддържа и стопанисва съответните водопроводни и канализационна мрежи. Реките Марица, Хасковска и Харманли са основните източници на повърхностни води на територията на „ВиК“ ЕООД – Хасково, но не се експлоатират директно от ВиК оператора. „ВиК“ ЕООД – Хасково обслужва около 107 различни подземни водоизточника: дълбоки сондажи и шахтови кладенци.

Водоснабдяването на населените места и на стопанските обекти се извършва основно чрез система от кладенци – 9 сондажни, 5 тръбни и 9 шахтови и в ограничени случаи чрез дренажи. На територията на общината са обособени 6 водоснабдителни групи, като

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

общият им дебит надхвърля 170 литра/секунда. Водоснабдителната система на община Харманли е отворена, като в определени свои части се обменят водни количества (около 10-12 л/сек.) със съседните общини – Любимец, Свиленград, Симеоновград. Всички населени места са водоснабдени (общо 25 броя).

Дължината на външната водопроводна мрежа е от порядъка на 130 км. /37% от общата дължина на водопроводната мрежа в общината/, а вътрешната – в рамките на населените места е 222,6 км /64% от общата дължина на уличната мрежа, за гр. Харманли – 81%/. Външната мрежа е изградена на основата на азбестово-циментовите тръби (над 80%/ и по европейските и националните стандарти не отговаря на изискванията за качество на подаваната питейна вода. Тя е стара, амортизирана и неефективно функционираща.

Канализационната система в община Харманли е единствено в общинския център гр. Харманли, като има изграден един колектор с около 800 отклонения, но отпадните води свободно се заустват в земята. В останалите населени места в общината няма изградена канализационна система. Отвеждането на водите става в малки колектори, шахти и септични ями.

Силни и слаби страни, възможности и заплахи за техническата инфраструктура на община Харманли и дейностите по опазване на околната среда

Силни страни:

- Международни транспортни коридори:
 - Трансевропейски коридор №4 Европа-Азия;
 - Трансевропейски коридор №9 Русе-Стара Загора-Маказа.
- Пътната мрежа, обхващаща всички селища;
- Модерно депо за твърди битови отпадъци;
- Водоснабдителна мрежа във всички населени места;
- Стабилно електрозахранване;
- Организирано сметоизвозване, няма трайни нерегламентирани сметища.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Слаби страни:

- Четвъртокласната пътна мрежа е в лошо състояние, макар и асфалтирана;
- Технически износени и неефективни водопроводни мрежи в повечето населени места;
- липса на изградена канализационна система в населените места в общината с изключение на общинския център;
- липса на общинска програма за енергийна ефективност;
- Амортизирани участъци от електроразпределителната и разпределителната мрежа;
- Няма изготвена Програма за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, намаляване емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества.
- Лошо състояние на гарата

Възможности

- Увеличаване на пътничеството в общината, вследствие електрифицирането на ж.п. линията Пловдив – Свиленград;
- Увеличаване на пътничеството след откриването на АМ „Марица“ Е80;
- оптимизиране на третирането на ТБО, като резултат от функционирането на новоизграденото депо за отпадъци;
- Разширяване и подобряване на базисната инфраструктура чрез участие на общината в инвестиционни проекти, финансирани от националните оперативни програми и европейските програми за транс-гранично сътрудничество и междурегионално сътрудничество;
- Оптимизиране на дейностите по опазване на околната среда въз основа на проекти за трансгранично сътрудничество с Република Гърция и Република Турция;
- Заздравяване на икономическия климат и регионалната конкурентоспособност на основата на устойчива техническа и екологична инфраструктура.

Заплахи

- евентуално силно влияние на негативните последици от изграждане на автомагистрала „Марица“ – отклоняване на потенциални потребители и стесняване на някои от икономическите сектори;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- ненавременното изпълнение на национални и международни инфраструктурни проекти, което би намалило значително очакваните резултати в общината (напр.електрифицирането на ж.п.линията Пловдив – Свиленград);
- забавяне на реструктурирането на отрасли и ключовите предприятия, свързани с инфраструктура във връзка със законодателните и институционалните промени след приемането на България в ЕС;
- задълбочаване на процесите на регионални различия в национален мащаб;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Човешки ресурси

Протичащите в община Харманли, през последните 20 години, демографски процеси са с влошаващи се и неблагоприятни характеристики, което е характерно и за страната като цяло. Общината не прави изключение по очертаващите се трайни тенденции на отрицателен естествен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност, нарушена възрастова структура и пр. на фона на отрицателните данни и за страната ни. Така например, според официалните данни на Центъра за демографска политика, България е с 8.8 промила отрицателен прираст. Страната ни вече намалява с 68 000 души на година, а за последните десет години – с 600 000 души. На базата на съществуващите данни и анализи в общината, се налага извода, че е налице един постоянен и траен процес на намаляване броя на населението. Подобна констатация може да се направи и за равнището на естественото възпроизводство на населението тук. То също е с отрицателни измерения.

Население и демографски тенденции

Официални статистически данни за
населението на община Харманли към
31.12.2014 г.

Общо			В градовете			В селата		
Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
24912	12462	12450	18986	9472	9514	5926	2990	2936

Показател	Стойност (бр.)
Население	24912
Бракоразводи	580
Естествен прираст	-4321
Живородени	5170
Заселени	14555
Изселени	11618
Механичен прираст	2937
Сключени бракове	1587
Умрели	9491

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Население според трудоспособната възраст

	Общо			Под трудоспособна възраст			В трудоспособна възраст			Над трудоспособна възраст		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Хасково	237664	116213	121451	35090	17900	17190	141871	75522	66349	60703	22791	37912
Димитровград	50655	24614	26041	6500	3358	3142	29837	16066	13771	14318	5190	9128
Ивайловград	6006	2988	3018	712	344	368	3488	1936	1552	1806	708	1098
Любимец	9744	4856	4888	1639	847	792	5447	2968	2479	2658	1041	1617
Маджарово	1759	894	865	158	78	80	997	573	424	604	243	361
Минерални бани	6168	3143	3025	714	376	338	3894	2142	1752	1560	625	935
Свилеград	22798	11286	11512	3344	1737	1607	13958	7417	6541	5496	2132	3364
Симеоновград	8188	4029	4159	1601	781	820	4517	2464	2053	2070	784	1286
Стамболово	5922	2975	2947	868	435	433	3552	1951	1601	1502	589	913
Тополовград	10572	5247	5325	1236	609	627	5672	3202	2470	3664	1436	2228
Харманли	24912	12462	12450	4038	2113	1925	14764	7970	6794	6110	2379	3731
Хасково	90940	43719	47221	14280	7222	7058	55745	28833	26912	20915	7664	13251

Източник: НСИ 2015 (данни към 31.12.2014)

Измененията във възрастовата структура са в посока на застаряване на населението – процес, който се наблюдава на национално и регионално равнище. За общината е характерна и тенденцията на намаляване на дела на младите хора и раждаемостта, намаляване на трудоспособните контингенти и увеличаване дела на възрастните хора.

Центърът на Общината – гр.Харманли, е с относително благоприятна възрастова структура. Тук, разбира се, е съсредоточен по – висок трудов потенциал в сравнение със селата, а делът на старите хора е по – нисък.

Селското население се характеризира с изключително влошена възрастова структура – населението в нетрудоспособна възраст е повече от половината от общото население на селата. Трудовият потенциал е изключително нисък, както и делът на лицата в трудоспособна възраст.

Заетост

Брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в област Хасково към 2014 – **52 083**.
(НСИ 2014)

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

За община Харманли:
Заети – 4 222
Наети – 3 202

От гледна точка на икономическите характеристики на общината от важно значение е структурата на наетите лица по икономически сектори. Селското и горското стопанство, както и индустрията, намаляват своят принос по отношение на наетите лица. Най-много наети лица има в сектора услуги.

Процесите и тенденциите на пазара на труда в област Хасково дават пряко отражение върху икономическата активност в община Харманли.

Намаляването на работната сила в община Харманли е следствие от отрицателния механичен прираст на населението в трудоспособна възраст, при което се наблюдава тенденция на изселване към областните центрове Хасково и Пловдив. Макар и в по-малка степен, друга причина за отрицателната тенденция е нежеланието на незаетите да преминават през процедури за регистрация в Бюрото по труда, с което се увеличава броя на текущото неактивно население.

Като относителен дял заетите лица в община Харманли представляват малко над 10% от общия им брой за областта. През последните години този процент непрекъснато се понижава, като очертава тенденция на незначителен спад в трудовата заетост и предприемаческата активност на общината в икономиката на област Хасково.

През последните години, относителния дял на заетите в предприятията с преобладаваща частна собственост непрекъснато се увеличава. Този факт е показателен за нарастващата предприемаческа активност и инициатива в рамките на общината и определя трайната тенденция за по-бърз темп на растеж на заетите в частния сектор, в сравнение с тези в обществените.

По отношение на средната брутна годишна заплата, в община Харманли се наблюдава тенденция на растеж. Прави впечатление, че възнагражденията в обществените сектор все още значително надвишават тези в частния бизнес, но такава е и изразената тенденция в Хасковска област като цяло. Положителен фактор е доближаването на заплатите на обществените сектор в община Харманли до стойностите, отчетени за областта.

Заетост в община Харманли по икономически сектори към 30.11.2013

Икономически сектор	Предприятия	Заети	Наети
Селско, ловно, рибно и горско стопанство	118	488	236
Добивна промишленост	3	14	
Преработваща промишленост	90	1348	1280
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	14	15	7

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	*		
Строителство	19	110	94
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	486	1221	796
Транспорт, складиране и пощи	73	339	299
Хотелиерство и ресторантьорство	73	221	160
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	9	12	5
Операции с недвижими имоти	21	27	10
Професионални дейности и научни изследвания	38	80	39
Административни и спомагателни дейности	6	20	*
Образование	*		7
Хуманно здравеопазване и социална работа	34	250	222
Култура, спорт и развлечения	10	17	11
Други дейности	45	51	11
Общо:	1043	4222	3202

* Конфиденциални данни (според НСИ)

Безработица

Безработицата в Харманли и малко над средната за областта (13,5%), но много по-ниска в сравнение със Симеоновград, Ивайловград или Минерални бани. Въпреки това е по-висока от средната за страната. Най-ниска е тя в Свиленград и, разбира се, в големите селища Хасково и Димитровград. Наблюдава се и сравнително малък брой безработни за едно свободното работно място.

Сравнително ниво на безработица, предлагане и търсене на трудовия пазар в област Хасково и община Харманли към 31.11.2013

Община	Икономически активни лица	Регистр. безработни	Постъпили на работа през мес.	Безработни до 29 г.	Нови регистр. (под 1 год.)	Брой безработни за 1 СРМ*	Ниво на безработица (%)
Димитровград	22135	2726	97	609	663	67	12,3
Свиленград	10789	1027	60	223	306	23	9,5
Любимец	3983	685	8	131	226	145	17,2
Ивайловград	2658	595	4	89	219	595	22,4
Хасково	43485	4540	283	911	1288	37	10,4
Харманли	9587	1617	33	369	762	157	16,9
Стамболово	2264	465	10	89	198	97	20,5
Симеоновград	2905	877	4	254	336	309	30,2
Тополовград	3902	981	9	211	257	981	25,1
Минерални бани	2222	468	10	64	123	468	21,1

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Маджарово	535	132	0	21	44	132	24,7
Област Хасково	104465	14113	518	2971	4422	16	13,5

* Свободно работно място

Като цяло пазарът на труда в община Харманли се характеризира с няколко основни тенденции, очертаващи сравнително добър социален климат, а именно:

- понижаване нивото на безработицата, което в сравнение с данните за страната остава относително високо;
- незначителен спад в равнището на заетостта;
- увеличаване броя на наетите лица в частния сектор;
- доближаване на работните заплати в общественния сектор до тези на общинските служители от област Хасково.

В сравнение с предишното проучване на територията **показателите се влошават**.

Сравнителна таблица на данните от предишния анализ на територията спрямо актуалните.

Показател	Предишен анализ	Актуални данни
Равнище на безработица	11,24%	16,9%
Регистрирани безработни лица	1320	1617
Младежи до 29 години	291	369

Данните за образователното равнище на безработните показват, че преобладаваща част са с ниско образователно равнище (основно и по-ниско образование). Безработицата в Общината се съпровожда и с продължително застояване на пазара на труда. Основният контингент продължително безработни се формира от безработните с ниска професионална квалификация - без специалност. В съответствие с икономическото развитие пазарът на труда е стеснен, търсенето на работна ръка е с тенденция на намаление.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Социална инфраструктура

Към социалната сфера в община Харманли се отнасят секторите образование, здравеопазване, социално подпомагане (в частта му за социални услуги), култура, спорт, отдих и младежки дейности, социална сигурност и пожарна безопасност и защита на населението.

Образование

Образователната система в Община Харманли структурно е организирана в тринадесет учебно – възпитателни заведения, в т.ч. три детски градини, две начални училища, пет основни училища, едно средно общообразователно училище, една професионална гимназия и едно помощно училище - интернат. В единственото средно общинско училище – СОУ” Н. Рилски” се осъществява държавен план прием след 7 клас за профилите „чуждозиков” и „природоматематически”. Професионалната гимназия дава възможност за придобиване на професии по електротехнически специалности и текстил. В ПУИ (помощно училище – интернат) “П. Р. Славейков” професионалната подготовка включва обучение по специалността – работник в заведенията за хранене и развлечения. Трите детски градини се намират в общинския център гр. Харманли, а от училищата – шест от тях се намират в града, а четири в селата Бисер, с. Славяново, с. Българин и с. Иваново.

ДЕТСКИ ГРАДИНИ:

Брой деца, персонал и групи в детските градини на община Харманли към края на 2013.

Заведение	Деца	Персонал	Групи
ОДЗ „Ален мак“, Харманли	252	Педагогически: 19 Непедагогически: 21	10
ОДЗ „Пролет“, Харманли	233	Педагогически: 18 Непедагогически: 18,5	9
ЦДГ „Детски свят“, Харманли	179	Педагогически: 15,5 Непедагогически: 14,5	7
ОБЩО:	664	Педагогически: 52,5 Непедагогически: 21	26

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Демографският срив през последните години продължава да създава сериозни проблеми в структурната и териториална организация на детските учебни заведения в Общината. От функциониращите до преди десетина години шест детски градини, вече три са закрити – полудневните радини детски гв с.Славяново и с.Върбово бяха заменени от полудневни детски групи към училищата в съответните села, а в с.Орешец не съществува възможност за предучилищно обучение на децата. Поради тези причини, по настоящем, на територията на общината възпитанието на децата извън домашната среда се осъществява в трите детски градини – ОДЗ „Ален мак“, ЦДГ „Пролет“ и ЦДГ „Детски свят“, всичките разположени в общинския център. Единствено в ОДЗ „Ален мак“ има разкрита самостоятелна яслена група.

УЧИЛИЩА:

Брой ученици, персонал и паралелки в училищата на община Харманли към края на 2013.

Училище	Ученици	Персонал	Паралелки
НУ „Алеко Константинов“, Харманли	258	Педагогически: 22 Непедагогически: 7,5	11
НУ „Отец Паисий“, Харманли	259	Педагогически: 19 Непедагогически: 7	12
ОУ „Иван Вазов“, Харманли	529	Педагогически: 22 Непедагогически: 7,5	23
ОУ „Христо Ботев“, с. Бисер	87	Педагогически: 12 Непедагогически: 3	7
ОУ „Иван Вазов“, с. Славяново	155	Педагогически: 13,5 Непедагогически: 2,5	9
ОУ „Христо Ботев“, с. Българин	143	Педагогически: 13 Непедагогически: 3	9
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Иваново	145	Педагогически: 14 Непедагогически: 3	9
СОУ „Неофит Рилски“, Харманли	668	Педагогически: 51,5 Непедагогически: 17	28
ПГЕПТ „Захари Стоянов“, Харманли	214	Педагогически: 19,5 Непедагогически: 10	10
ПУ „Пенчо Славейков“, Харманли	152	Педагогически: 34 Непедагогически: 19	14
ОБЩО (община Харманли):	2610	Педагогически: 220,5 Непедагогически: 79,5	132

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Съществува ясно изразена неравномерна териториална дислокация на учебните заведения в Общината – от общо 24 населени места, само на територията на пет от тях функционират училища. Придвижването на децата до училището в опорните селища става с автобусен транспорт. Средното образование е съсредоточено само в общинския център.

През програмен период 2014 – 2020 **не се предвижда закриване** на училища като част от процес по оптимизация на училищната мрежа.

Общината разполага с достатъчен сграден фонд, но материално-техническата база като цяло е остаряла, с висока степен на амортизираност и недостатъчна за нуждите на учебния процес. Свободната база не се отдава за други нужди, поради липсата на търсене.

Въпреки, че най-значителното разходно перо в Общинския бюджет е „Образованието“, поддръжката на материално-техническата база остава на ниско равнище.

ПРОБЛЕМИ:

- ❖ Лошо състояние на материалната база;
- ❖ Недостиг на учители по езици и информационни технологии;
- ❖ Отпадащи от училище деца.

Рисковата група на децата, отпаднали от училище и свързаните с тях проблеми са особено остри в населените места със смесен етнически състав на населението, както и в населените места с компактни групи ромско население. Икономическите проблеми, нивото на бедност на населението, обезлюдяването на населените места и лошата пътна инфраструктура усложняват достъпа до училище за много деца и младежи в общината.

ОБЩИНСКИ ПРИОРИТЕТИ 2014-2020:

- ❖ Реконструкция и модернизация на съществуващата материално – техническа база на общообразователните училища и осъществяване на проекти и дейности по енергийна ефективност в сградите на селските училища;
- ❖ Обследване, преустройство и поддръжка на отоплителните системи на училищата с оглед снижаване на експлоатационните разходи за поддръжка;
- ❖ Закупуването и подновяване на съществуващата компютърна техника, необходима за: детските учебни заведения, основните училища, както и за административното обслужване на образователните институции;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

❖ Инсталиране и поддръжка на интернет в училищата с оглед подобряване качеството на образованието в профилираното обучение в гимназиалния курс;
❖ Въвеждането на дидактически средства и материали в обучителния процес;
❖ Обзавеждане, оборудване и поддържане на кабинет по безопасност на движението;
❖ Ограничаване практиката, свързана с образуване на слети паралелки – през тази учебна година само в едно училище от общината има слята паралелка;
❖ Специалностите в училищата да бъдат по – тясно свързани с реалния живот или реалния бизнес;
❖ Оборудване на училищата със средства и материали в съответствие с предписанията на Регионалната служба по пожарна и аварийна безопасност (РСПАБ), гр. Хасково.

Здравеопазване

Община Харманли не прави изключение от общата за страната картина – ниска раждаемост, висока заболяемост, нарастване на смъртността.

Влошават се показателите за натовареността на лекарите в доболничната помощ (брой население на един лекар):

- ❖ През 2000 г. – 1300 души / един лекар / година;
- ❖ През 2005 г. – 1900 души / един лекар / година;
- ❖ Към днешна дата – > 2000 души / един лекар / година.

Сравнително големият брой населени места създава проблем с мобилността на лекарите и своевременното здравно обслужване на селското население.

Организацията и управлението на изградената в община Харманли здравна система е въз основа на Закона за здравето, Закона за лечебните заведения (ЗЛЗ), Закона за здравното осигуряване, Закона за лекарствата в хуманната медицина и др. подзаконовни нормативни актове.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ ЗДРАВНИ ЗАВЕДЕНИЯ В ОБЩИНАТА:

- ❖ „Медицински център 1 – Харманли“ ЕООД;
- ❖ „МБАЛ – Харманли“ ЕООД;
- ❖ Частен Медицински център „Панацея“ ООД, гр. Харманли,

„Медицински център 1 – Харманли“ ЕООД

Създаден посредством преобразуване на съществуващо амбулаторно поликлинично здравно заведение в лечебно заведение за специализирана извън болнична медицинска помощ съгласно чл.8 т.2 подточка В от ЗЛЗ.

СЕДАЛИЩЕ: гр. Харманли, ул.“В Левски” №66. - IV зона на града, в сградата на бившата поликлиника на площ от 1082 кв.м.

АМБУЛАТОРИИ:

- Хирургия;
- Ендокринология;
- Уши, нос, гърло;
- образна диагностика;
- психиатрия;
- кожни болести;
- неврология;
- кардиология;
- вътрешни болести;
- клинична лаборатория;
- манипулационна;
- административно звено;
- първична медицинска помощ (8 семейни лекари);
- индивидуални практики на специалисти;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

О център за спешна помощ

Медицинският персонал е висококвалифициран и включва 8 лекари с различни специалности, които са търсени специалисти и с утвърдени в общината имена. Останалата част от персонала са медицински сестри – 4, лаборанти – 3 и административен персонал.

МЦ – 1 е сравнително добре снабден със съвременна и модерна медицинска техника и апаратура, което има съществено значение за развитието му и сключване на по – обемен договор с НЗОК. Има изградена компютърна мрежа и електронен отчет на дейността на Центъра.

МБАЛ – Харманли – ЕООД

СЕДАЛИЩЕ И АДРЕС НА УПРАВЛЕНИЕ: гр. Харманли, ул. “Васил Левски” №66.

РАЙОН НА ВЛИЯНИЕ: Община Харманли, Община Симеоновград, Община Маджарово. Обслужваното население е около 28 660 души.

Обект на здравната политика на МБАЛ Харманли са обществените процеси, сили и институции, които оказват влияние и от които зависят здравето на хората на местно ниво. Здравната политика на равнище здравно заведение е функция от здравната политика на държавата и общината. Тя е съобразена с особеностите и собственото развитие на лечебното заведение и с потребностите на населението в региона.

СТРУКТУРА:

Организационната структура включва четири функционално обособени блока:

1. Консултативно-диагностичен;
2. Отделения без легла;
3. Стационарен, който включва **шест отделения** с общ брой **101 легла**;
4. Болнична аптека.

МБАЛ – Харманли има хардуерно и софтуерно осигуряване, което позволява създаването на информационен масив за отчетност на медицинските и икономически показатели, както и за следене на разходите по диагнози.

ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ:

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- НЗОК по договор за клинични пътеки;
- субсидии от собственика;
- финансиране от МЗ;
- дарения.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА:

- стационарът е правилно структуриран;
- има сравнително добра медицинска ефективност;
- организационно-управленската система е построена на функционално-предметен принцип, което позволява провеждане на контрол на разходите по отделни звена;
- 24 часов график за спешност и приема безотказно пациенти, чието лечение е в компетентността ѝ;
- един лекар от общината обслужва с около 25% повече пациенти, отколкото един лекар от областта и 60 % повече от колкото един лекар средно за страната;
- един стоматолог от общината обслужва около 35% повече пациенти, отколкото един стоматолог от областта и 60 % повече от колкото един зъболекар средно за страната;

Социални грижи

Социалните дейности в община Харманли са относително добре развити. Основната услуга с общински характер в това направление е функциониращият Домашен социален патронаж, който се развива от 1984 г. За осъществяване на дейността си, Социалният патронаж разполага с кухня в гр. Харманли и с. Славяново, както и със специализиран транспорт за разнасяне на готовата храна. Социалният патронаж обслужва възрастни хора от града и селата. Помощта, която се оказва на възрастните граждани включва приготвяне на храна и разнасянето и по местоживеене, почистване на жилището, поддържане на личната им хигиена и др. От началото на месец април 2005г. до днес, дейността на Домашния социален патронаж придобива по – голям териториален обхват. Към услугите са включени и селата Славяново и Болярски извор. Общият брой на нуждаещите от тази услуга постоянно се мени. В момента тази социална услуга се ползва от 350 жители на общината.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

В община Харманли от 2007г. има действащ нов „Дом за възрастни хора“ с добри битови условия. За програмен период 2014-2020 ще има нужда от текущи ремонти, от ремонти по оформление на двора на дома и от изграждане на пожароизвестителна система.

В социалната сфера все още се чувства необходимост от:

- Допълнителна обосновка за избора на приоритети и стратегически направления в общинската стратегия и план за развитие на социалните услуги в община Харманли;
- Изчистване на профила и характеристиката на отделните рискови групи и подгрупи, необходими за подобряване на дизайна на услугите и мерките, включени в бъдещите общински планове, които да съответстват на актуалните специфични потребности на всяка група;
- Детайлна информация за броя на индивидите и групите в риск, които да бъдат обхванати от социални услуги и/или от съпътстващи мерки за социално включване, както и разположението им в населените места на общината.

Историческо и културно наследство, граждански сектор

ИСТОРИЯ:

Харманли е сравнително ново селище, възникнало около началото на XVI век и то първоначално като турско селище. В чертите на сегашното Харманли няма останки от стари селища, но в близките му покрайнини се откриват следи от късния неолит и средно-римската епоха. Около 1510 г. тук е бил построен солиден Керван Сарай, около който се заселило турско население, а в близост до него е бил построен държавен харман. По името на построенния харман и селището било наименувано Харманли.

Първите писмени известия са твърде оскъдни и са взети най-вече от записките и пътните бележки на европейските пътешественици.

Бурно и ускорено развитие и благоустрояване на града се извършва след 1580 г., когато собственик на харманлийските земи става Сиавюш паша, везир на империята. Към 1553 г. според пътеписите на Ханс Дерншвам вече живеят тук и българи. Започва бързо развитие на Харманли. През 1833 г. е открито килийно училище, през 1835 г. е построена църквата "Свети Атанасий".

Освобождението на гр. Харманли от турско робство става на 17.01.1878 г., с кратък, но ожесточен бой с местните турски войскове части. След Освобождението се създават

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

занаятчийски, общарски, коларо-железарски и други работилници, както и акционерни дружества за изкупуване на тютюн.

ЧИТАЛИЩА:

В община Харманли са регистрирани две читалищни настоятелства - читалище "Харманли" и читалище "Дружба". Читалищата функционират на територията на общинския център и развиват школи по народно пеене, народни танци, модерен балет, хорово пеене и др. В останалите населени места се поддържа почти само библиотечна дейност.

Регистрирани до 2008:

- ✧ НЧ "Дружба" 1870 в гр. Харманли;
- ✧ НЧ "Харманли" 2001 в гр. Харманли;
- ✧ НЧ "Хр.Ботев" 1928 в с. Иваново;
- ✧ НЧ "Развитие" 1903 в с. Славяново;
- ✧ НЧ "Слънце" в с. Браница.

Регистрирани през 2008:

- ✧ НЧ "Арх.Доситей" 1908 в с. Доситеево;
- ✧ НЧ "Изгрев-2008" в с. Върбово.

Регистрирани през 2009:

- ✧ НЧ "Светлина" 1914 в с. Орешец;
- ✧ НЧ "Пробуда" 2009 в с. Бисер;
- ✧ НЧ "В.Левски" 2009 в с. Българин;
- ✧ НЧ "Хр.Смирненски" 2009 в с. Рогозиново.

Регистрирани през 2010:

- ✧ НЧ "Светлина" 2010 в с. Поляново.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Основна дейност на читалищата:

- ◆ 13 танцови състави, от които 5 за народни танци и 8 за модерни;
- ◆ 14 певчески групи, от които 10 за Автентичен фолклор и 4 за хорово пеене;
- ◆ 4 музикални състави, от които 3 струнни и 1 клавирен;
- ◆ 2 групи за изящно и изобразително изкуство и 1 за скулптура;
- ◆ 3 театрални състава и 1 фото – клуб.

Читалищата активно участват в организирани културни дейности – фестивали, концерти, чествания и др., както и в специфичните за общината мероприятия, фестивали, фолклорни и други празници като:

- ◆ Фолк – фест "Тракийска шевица", април, с местно значение;
- ◆ Международен хоров фестивал „Хармония“, юни, с международно значение;
- ◆ „Поетични струни“ – Харманли, през месец октомври, с национално значение;
- ◆ Групово честване на Златни сватби по повод Деня на християнското семейство,
- ◆ ноември, с местно значение.

КУЛТУРЕН ЦЕНТЪР

„Културен център и библиотека“ гр. Харманли е уникална, модерна и многофункционална сграда, която предлага:

- Зала "Краезнание", тип "Класна стая", 18 места и техническо оборудване (мултимедия, лаптоп);
- Конферентна зала-80-100 места, оборудвана с пиано, озвучителна техника и технически реквизит;
- Ритуална зала – адаптирана и за малки изложби;
- Изложбена зала – за постоянни и временни изложби, експозиции, изложбени базари ;

Залите предоставят отлични условия за разнообразна културна дейност, като камерни концерти, изложби, спектакли, театри. Освен това, те се използват и за провеждане на обучения, семинари, срещи-разговори, дискусии, конференции, симпозиуми и други мероприятия.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Центърът разполага и със съвременно оборудвана Библиотека, работеща по програмата "Глобални библиотеки". Предлагат се копирни и компютърни услуги.

В сградата има обособен информационен офис с рекламни материали, брошури, книги, дискове, снимков материал и презентации за града и емблематичните кътчета в него, както и информация за изявени общественици, поети, писатели, артисти, художници родом от града.

Сградата разполага и с Кафе-Аперитив и подходящо оборудване за кетърингово обслужване.

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

Във връзка с опазването и популяризирането на културно-историческо наследство на Община Харманли през 1964 г. в Министерство на културата е регистрирана музейна сбирка към Народно читалище "Дружба". Обособяват се и фондовете, характерни за този период - "Археология", "Етнография", "Револуционно движение и социалистическо строителство".

През 2000 година с решение на Общински съвет № 327/27. 10. 2000 г., Протокол № 15 музейната сбирка е преобразувана в Исторически музей.

Към настоящия момент музеят, намиращ се в сградата на бившата Поща – масивна двуетажна сграда, обявена за паметник на културата от местно значение – е юридическо лице на бюджетна издръжка на Община Харманли и има три отдела:

- "Археология";
- "Етнография";
- "Нова и най-нова история".

Музеят разполага със значителна експозиционна площ. Отделно от залите за експониране има и обособени фондохранилища. Разполага също със зала за временни гостуващи изложби.

През последните години голямо внимание се отделя на събирателната дейност на музея. Комплектуването на фондовете с новопостъпващи експонати става по различни начини: чрез доброволни дарения от граждани, предавани от органите на реда и други институции, а напоследък и в резултат на активни археологически проучвания, провеждани се на територията на общината (например разкопките при Шиханов бряг, осъществявани от Исторически музей-Нова Загора, разкопките при Кастра Рубра, село Изворово, извършвани от представители на ВТУ "Св. св. Кирил и Методий" и др.). Благодарение на всички тези усилия основния фонд нараства в края на 2006 г. до 7885 броя единици. От тях само за изтеклата 2006 година новопостъпилите експонати са 72 броя като от тях 34 са придобити чрез дарения, а останалите са предадени след археологическите разкопки.

Напредък бележи културно-обществената дейност на музея. Непрекъснато се увеличава броят на организирания по различни поводи изложби-отбелязване на важни събития от

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

местната и националната история; във връзка с културни мероприятия, отбелязвани в региона и др.

Част от цялостната дейност на музея е участието му в проекти по различни международни програми с Гърция и Турция.

ОБЕКТИ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО В ОБЩИНА ХАРМАНЛИ

Наличният потенциал е недостатъчно използван за развитието на културния туризъм. Недвижимите паметници на културата са в лошо състояние и не се заделят достатъчно средства за тяхното опазване, социализиране и експониране.

ТРАКИЙСКИ ОБЕКТИ

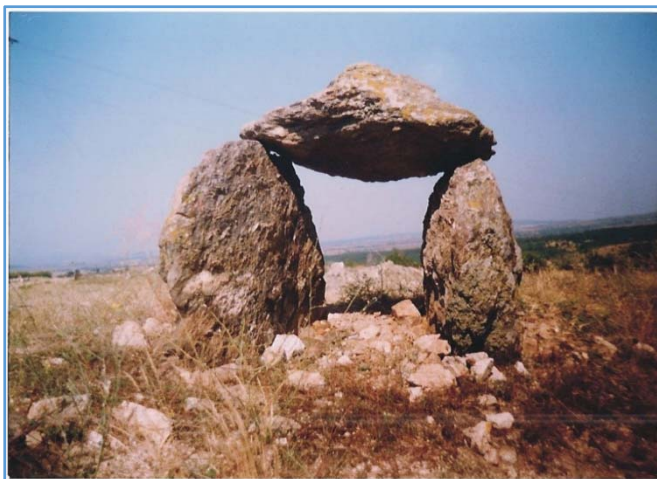
Долмен в селището на с. Черепово

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Долмен край с. Изворово

Долменът е с малки размери и по тази причина се предполага, че е използван за детско погребение. Край селото е имало няколко некропола, с общо 42 надгробни могили, което свидетелства за силно развит поселищен живот.

Долмен „Каменната къща“, с. Остър камък

На около 1 км югоизточно от с. Остър камък, близо до връх Сиврика се намира долменът „Каменната къща“. Долменът представлява гробница от тракийски произход датираща от IX до V век преди н.е. Днес са запазени трите му вертикални каменни блока и покривната плоча. Плочата откъм лицевата страна липсва. Обявен е за паметник на културата. В тази местност може да се види и тъй наречената Кралимаркова стъпка, свързана с легендата на героя Крали Марко.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Менхир „Чучул камък“

Менхирът, известен като “Чучул камък” (колона с неправилна конусовидна форма) е тракийски култов паметник и е единствен по рода си в Югоизточна Европа. Намира се в югозападния край на с. Овчарово, община Харманли. Датира от началото на I хил. пр. н. е. Названието *менхир* е бретонско и в превод означава “дълъг камък” (*men* – камък и *hir* – дълъг). Това са най – рядко срещания вид мегалитни паметници по нашите земи. По форма менхирът представлява груба

конусовидна трахитна колона с височина 2,10 м. и диаметър около 1 м.

Според легендата Крали Марко пасял един ден стадото си на близкия баир. Ненадейно един вълк откъмнал едната овца. Крали Марко взел един камък, замахнал с него и той паднал на мястото, където се намира Менхирът.

Могила от късната бронзова епоха в м. Йоргови могили

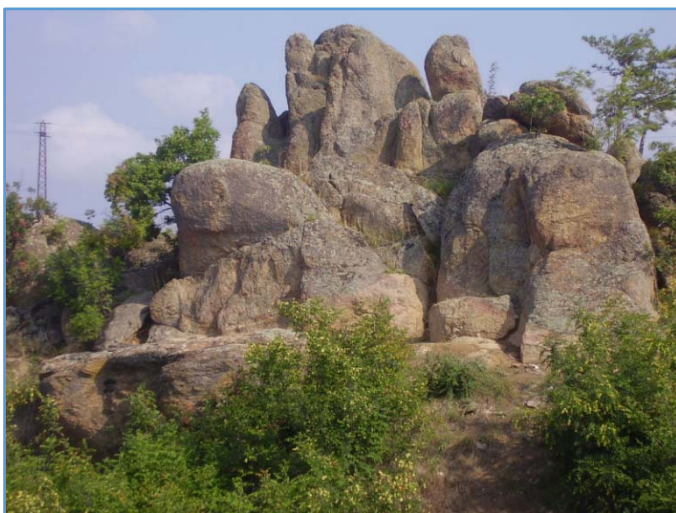
Могилата в м. Йоргови могили е от късната бронзова епоха. По-късно, през римската епоха, могилата е била използвана отново. Преполога се, че по-старата могила е била покрита най-напред с пласт от камъни, вероятно за да предпази хората от римската епоха от духовете на по-старите погребани в нея. Могилата е оградена с крепиди от камъни. Наблизо е разположено и селище от същата епоха, а към днешното селище има още надгробни могили.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

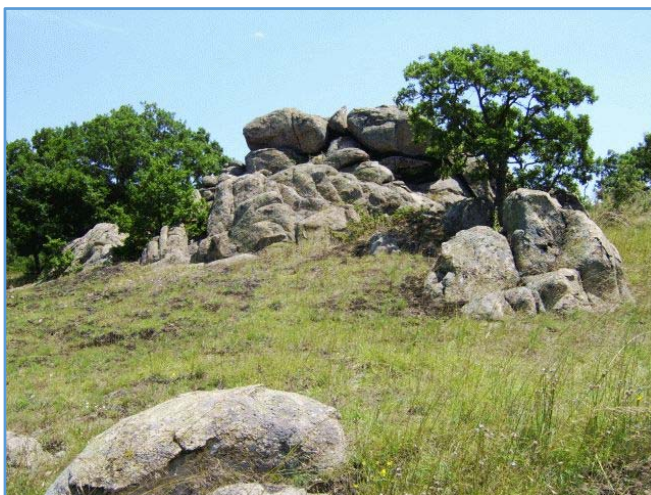
Светилище край с. Доситеево

Светилището е от късната бронзова и ранножелязната епоха. Представлява скална китка, стърчаща над околния терен в дефилето на реката край с. Доситеево, м. Семерчето. Тук са открити жертвеници и много археологически находки.

Тракийско светилище край с. Черепово

Тракийско светилище в землището на с. Черепово представлява скална китка, стърчаща над околния терен. Край него се намира голямо селище, жертвен камък и некропол от 11 долмена, за съжаление вече разрушени.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Тракийски жертвен камък край с. Черепово.

Тракийският жертвен камък в землището на с. Черепово представлява каменен блок, сега разцепен на две, на горния край на който е имало жертвено басейнче.

ОБЕКТИ ОТ РИМСКАТА ЕПОХА

Крепост „Кастра рубра“

Кастра Рубра е „поканата“ за интересни срещи с културно-историческо наследство в района на Харманли и целия трансграничен регион.

Кастра Рубра е римска пътна станция тип мансио, датираща от II век сл.н.е., служила по изградения римски път Виа Диагоналис (Диагонален път) на пътуващите за място, където те са сменяли конете, почивали или нощували. Римският път е свързвал в миналото Рим - столицата на Западната Римска империя с Константинопол – столицата на Източната

Римска империя. Крепостта Кастра Рубра и възстановената отсечка от римския път се намират в местността Калето, в землището на с. Изворово, на 7 км югоизточно от него и 22 км североизточно от град Харманли.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Карта с римския път *Виа Диагоналис* и *Кастро Рубра*

Първите данни за крепостта са от един римски пътеводител наречен Певтингерова карта от II в сл.н.е.. Съгласно неговите сведения се установява откъде е минавал римският път, както къде и какви пътни станции са се намирали, една от които е била Кастро Рубра. В пътеводителя на император Антонин тази пътна станция е наричана Субзупара. Поради наличието на съставката (-пара) в името ѝ, срещана в други наименования на тракийски селища, се предполага, че на това място се е намирало тракийско селище, наречено Зупара. През VI в., по времето на император Юстиниан Велики започва бурно строителство на нови и ремонт на стари крепости, една от които е била крепостта на въпросната пътна станция, споменавана като Кастозобра.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Компютърен модел на входната кула на крепостта „Кастра Рубра“

Входната кула на византийската крепост Кастра Рубра е имала две врати и е била на два етажа. В крепостта е имало зърнохранилище, постройки за войниците и щерна за събиране на дъждовна вода за пиене. Крепостта е служела за защита на пътниците, минаващи по Диагоналния път от Рим за Константинопол и отсядащи в крапътната станция Субзупара, по-късно приела името Кастра Рубра. Крепостта е част от големия археологически комплекс Кастра Рубра, който обхваща селище от праисторическата епоха, селище и некропол от бронзовата епоха, разположен в м. Йорговите могили, селище и могили от римската епоха, както и крайпътна станция, спомената в римските пътводители.

Крепостта Кастра Рубра е символ на богатата история на региона и неговата висока значимост за владетели и общности от ранна тракийска, от предримска и средно-римска епоха, от периода на походите на българските ханове срещу Византия и от средновековието, когато идват турски и български заселници. Именно това я прави атрактивна, както за туристи любители на история и приroda, така и за професионални археолози, историци, изследователи на исторически събития, етнографи, културолози и др.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОБЕКТИ ОТ СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Керван сарай в гр. Харманли

Керван Сарай е интересна “отломка от миналото”, която може да се види в град Харманли. Намира се в центъра на града и представлява останки от византийска сграда. Кервансараят е построен по заповед на Ходжа Лала Мустафа паша през 1512 г. за осигуряване на безопасно нощуване на кевани и пътници. Имал е 55 стаи и 12 отделения за добитък, както и много други стопански постройки. Южно от Кервансарая и в непосредствена близост до него били заселени турски семейства, а в югозападна посока бил построен голям държавен харман, като по името му, нововъзникналото селище приело името Харманли. Днес от Керван Сарай има малки останки: една вътрешна стена, надземно до 4-5 метра висока и следи от основи под сегашното ниво на земята.

Гърбавият мост в град Харманли

“Гърбавият мост” в гр. Харманли, прехвърлящ старото дърво на Харманлийска река, е единственият бисер от архитектурната огърлица на някогашния град, достигнал до нас почти непокътнат от времето. Построен е през 1585 г. по заповед на Сиавюш паша - велик везир на империята, от сръчните ръце на майстори – българи. В архитектурно и архитектонично отношение мостът представлява истински шедьовър, построен в обичайния за тогавашната епоха арабски стил. Мостът има три свода, от които двата крайни са с малки отвори, а средния свод има ширина около 20 метра. Построен е от хубави, дялани камъни, а от двете страни има каменни перила, високи един метър. Над перилата на средния свод, в специална ложа, изящно е издълбан върху мраморна плоча впечатляващ с философската си проникновеност надпис на старотурски език. Част от думите, които в превод гласят “Светът е един мост, по който минава пътя на царя и на бедняка”. Мостът е обявен е за паметник на културата (Д.в, бр. 29 / 11.04.1969 г.). Днес тази изящна каменна дантела е един миг вечност от редките

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

архитектурни паметници, с национално значение. Гърбавият мост е символ на Харманли, място за романтични срещи, творческо вдъхновение и приятно усамотение...

Изворът на белоногата – плочата с барелеф на Гергана и част от поемата на Славейков

си дървета – бряст и оксен.

Изворът на Белоногата (Акбалдър чешмеси) е поетичния символ на града.

Намира се на 3,5 км югоизточно от гр. Харманли. Построена е през 1585 г. по разпореждане на Сиавюш паша – велик везир на османската империя през времето на султан Мурад III (1574–1595 г.). Дотогава е съществувала като обикновен извор. Чешмата представлява система от каптажна стена, резервоари, тръбопровод, калдъръми, беседка, пет корита, дренажни канали и др. По легендата – предание за този извор П.Р.Славейков написва популярната си поема “Извора на белоногата” (Герганина чешма) за родолюбивата българка Гергана.

Със заповед №1163/15.12. 1958 г. Изворът на Белоногата е обявен за исторически паметник на културата с национално значение.

Мястото край чешмата е известно още с вековните

Изворът на белоногата - чешмата

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Текето в с. Богомил

Гюрджика, е минавал античен път.

Текето в с. Богомил, община Харманли е построено през II та половина на XVI в. от Хазър баба, който впоследствие бива погребан тук. След Освобождението с княжески указ №227/1898 г. Текето е превърнато в православен храм и получава името “Свети Георги”. Преддверието му е затворено и поема функциите на абсида. През 1959 г. автентичният му вид е възстановен.

Интересно е, че в градежа на Текето са използвани, както камъни, така и тухли, които приличат на тези от античността – дебели са около 4-5 см и са свързвани с дебел пласт бял хоросан. Много е възможно или на самото място или някъде близо да е имало античен градеж, особено като се има предвид, че наблизко, през м.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОБЕКТИ ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Читалище „Дружба“ – архитектурен паметник от Възраждането

Читалище „Дружба“ е създадено в началото на 70-те години на XIX век, вероятно през 1870 г., под влияние на Нестор Марков и Петко Р. Славеиков. Първото му име е „Братолюбие“. Най-активните българи с патриотично съзнание и инициативност по това време са Стоян Попмарков, Дялко Милковски (по-късно народен представител), учителката София, Хаджи Делчо и Иван Попстоянов. Заможни и прозорливи българи подаряват книги и списания, които се съхраняват в специален библиотечен шкаф, в стая на училището. В читалището са се организирали седянки, сказки и литературни четения, провеждали са се театрални представления. Първата изнесена постановка е „Многострадалната Геновева“ през 1887 г. Трайни следи в развитието на това изкуство в града оставя трупата на учителя Евлоги Менахилев (1890 г.), а през 1896 г. музикалният педагог Теню К. Шишманов създава хор „Славей“. И днес хор «Славей» съществува и бележи успехи в самодейното хорово пеене.. През 1899 г. читалището приема името „Дружба“.

И днес Читалище «Дружба» е средище на духовния живот в общината, пазител на възрожденските идеи, сцена за изява на творческите заложби на различни поколения.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Къщи от с. Черна могила

Село Черна могила е разположено между два върха – връх Илинден и връх Гергьовден. На връх Гергьовден хората се събирали на празника на Свети Георги – жените носели големи хлябове, а мъжете – тави с печени агнета. Наредени в редица, жените чакали благословията на свещеника. От това време са останали само няколко

вековни дървета – свидетели на старите традиции на селото и старите къщи, изоставени от напуснали ги стопани.

Къщи от с. Смирненци

Малкото село Смирненци все още пази стари къщи, строени от стопаните си по план на своите деди – с голям чардак, където хората се сбирали през топлите дни. Днес в селото не живее никой...

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЦЪРКВИ, ХРАМОВЕ И ПАРАКЛИСИ

Църквата “свети Атанасий” в град Харманли

Църквата “Свети Атанасий” в Харманли е символ, олицетворяващ стремежа и волята на българския народ за оцеляване през мрачните години на робството. Построена е със средства и дарения на родолюбивото българско население през 1835 г. Църквата е трикорабна, с богато резбовани врати и голям каменен престол, върху който са изписани имената на ктиторите. Част от иконите са рисувани от Д. Андонов през втора половина на XIX в., а тези от началото на XX в. – от Р. Мъндов. Храмът впечатлява със своя забележително красив иконостас. Обявена е за култов паметник на културата (Д.В. бр.29/11.04.1969 г.)

Храмовият празник е на 18 януари (зимният Атанасов ден).

Всяка година на 02 май се празнува денят на Харманли, ден, когато българската православна църква почита и летният Атанасов ден, но най-вече е и денят, в който се бележи и победата над вековната зависимост от Цариградската патриаршия.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Църквата „св. Иван рилски“ в с. Доситеево

Църквата „Св. Иван Рилски“ в с. Доситеево има интересна архитектура. Според надписа на самата църква е построена през 1836 г. от майстор дядо Кузман. Иконостасът е без дърворезба, а иконите са дарения като най-старата датира от 1872 г., а останалите от 1873 г. и 1878 г. Иконата „Богородица с младенец“ от 1878 г. има меден обков по ръцете на Богородица. Няма стенописи, а надписите на мраморния олтар са заличени с цимент.

Църква „св. Илия“ в с. Поляново

Църквата в село Поляново е построена през 1859 г. с даренията и труда на местните жители. Наречена е „Св. Илия“, защото първият човек, кръстен в нея се е наричал Илия. Църковното настоятелство е притежавало около 100 дка земя. През периода 1934-1967 г. църквата е реставрирана и в момента е в добро състояние. Таванът е ремонтиран скоро и вътре иконите са запазени.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Църква „свети Георги“ в с. Рогозиново

На 19 май 2005 г., след реставрация и ремонт е открита църквата „Свети Георги“ в с. Рогозиново, община Харманли. Храмът е построен през 1847 г. Църквата респектира със своята архитектурна конструкция и богато аранжиран интериор, с множеството фризове, стенописи, икони, дърворезби и иконостас. С позлатения дървен иконостас, мраморният олтар с надпис на гръцки, дървен таван и

прекрасната решетка от преплетени летви на балкона, тя събира миряните в празнични дни. Оградена с висока ограда, с отделна, издигаща се високо камбанария с купол, църквата буди възхищението и радостта както на хората от селото, така и на преминаващите.

Църква „Св. Неделя“ в с. Черепово

Църквата в с. Черепово е построена през 1874 г., въпреки протестите на гърците пред турската власт. Наречена е „Св. Неделя“. Първоначално в притвора на църквата организират и килийно училище, а през 1882 г. в съседство е построена училищна сграда. Така църквата, училището и хорището, което било до самата църква, в празнични дни се изпълвала с народ и църковната обител се превърнала в естествен център на обществения живот. Днес църквата е запазена, но иконите и църковната утвар са прибрани, за да се съхраняват икони, които са дарени от родолюбиви българи от с. Черепово.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Църква „св. Георги“ в с. Дрипчево

Църквата „Св. Георги“ в с. Дрипчево е построена през 1848 г. В края на XIX в. двора е имало килийно училище за децата на будните дрипчевски жители. Днес църквата е обявена за паметник на културата.

Църква „св. Троица“ в с. Иваново

Преди построяването на църквата „Св. Троица“ в село Иваново нейните жители се черкували на открито край един камък в центъра на селото. Строежът на църквата бил започнат през пролетта на 1890 г. и завършен на 21 май 1891 г. За ъглите на сградата, прозорците и вратите били докарани камъни от м. Чала, а майстор бил Аврам Исаков, от Дебър, Македония. Живописец е бил Димитър Андонов от Хасково. Църковната камбанария е кула, висока осем метра, която се намира встрани от църквата и е била построена през 1895 г., но през 1908 г. се наложило да я развалят, защото започнала да се наклонява. Църквата била осветена от Старозагорския митрополит Методий Кусев през 1903 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Църква „Св. Богородица“ в с. Българин

Църквата „Св. Богородица“ в село Българин била започната да се строи на 23 април 1874 г. и била завършена през 1875 г., като разрешение за строежа било получено от Одринския паша на два пъти. Църквата била осветена на 18 март 1877 г. През годините след Освобождението църквата развива активна просветителска и религиозна дейност, но днес, въпреки че е сравнително запазена, в нея не се служи, а иконите са прибрани за

съхранение в Доситеево.

Църква в с. Бисер

Църквата в с. Бисер е построена през 1911 г. Пръв свещеник е Игнатий Василев. След него свещеник е синът му Василий. В деня на Св. Богородица през месец август, цялото село се е събирало в двора на църквата при карачите за традиционния курбан. На 11 май се е чествал празника на църквата. На този празник няколко служби са водени от Старозагорския владика.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Храм „Св. Иван рилски“ в град Харманли

Храмът „Св. Иван Рилски“ в град Харманли, наричан още Новата църква, е построен през 1938 г. По външната си и вътрешна архитектура църквата наподобява в по-малък мащаб „Св. Александър Невски“ в столицата София. Най-ценната й забележителност е дърворезбата по иконостаса, правен през 1938 г. Тя е дебютна работа на големия майстор Петър Кушлев, но е признат за негов шедьовър. Храмът е обявен за паметник на културата.

Храмовият празник е на 19 октомври. Ежегодно на тази дата се отслужва Божествена света литургия, отбелязвайки паметта на Св.Йоан Рилски.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

б11. КАМБАНАРИЯТА НА ЦЪРКВАТА В С. ОВЧАРОВО

Днес камбанарията на църквата „Св. Димитър“ в с. Овчарово е реставрирана. Във времето до 1865 г. селото е имало църква, която е била край Голямата река. През 1865 г. започнало строителството на църква в самото село. Строели нощем, а през деня турците събаряли построеното. Селяните се изхитрили да кажат, че строят училище и най-накрая, през 1867 г., църквата „Св. Димитър“ била построена. Камбанарията обаче била построена едва през 1926 г. В същата година започнали и строежа на училище до църквата, което било довършено през 1870 г., а през 1926 г. било построено ново основно училище.

Камбанарията на църквата в с. Славяново

Камбанарията на църквата в с. Славяново е символ на селището. След 1825 г. започнали усилията на хората от селото да се сдобият с църква и училище. След много перипетии, постепенно преодолявайки съпротивата на местните турци, със задружни сили през 1848 г. църквата била напълно готова и в деня преди Архангеловден майсторите слезли от покрива. По този случай църквата получила своя светец-закрилник Св. Архангел Михаил. Още 4 години продължили довършителните работи и на Архангелов ден, 1852 г. църквата била „ингинясана“, осветена. За тази цел изпратили волска кола с два „лиси“ бивола до Одрин, за да вземе владиката, митрополит Мелетий. Уморен, той наредил на българския свещеник Михаил да продължи службата, та българите разбирали за какво става дума. След това всички се черкували, имало обща трапеза, владиката взел половината от събраните подаръци и си заминал. Така Славяново се сдобило с църква, която крепяла духа им в тежките времена. Допълнително встрани от църквата била построена през 1892 г. камбанарията, а през 1935 г. църквата била ремонтирана на части.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Параклис „св. Трифон“

Параклисът „Свети Трифон“ е един от символите на града. Построен е в далечната 1884 г. по инициатива на миряните на гр. Харманли с активното съдействие на Сливенския митрополит Герасий и под ръководството на архимандрит Адриан и поп Стефан Мирков. Намира се на едно от възвишенията до града сред масиви от лозя, от които се вижда целия град и околностите. През 1990 г. е почти разрушен. През 1997 г. клуб „Възрожденец“ поема инициативата за възстановяването му с дейно участие на църквата и цялото население.

На 14.02.1998 г. е получена благословията на Старозагорския митрополит Н.В.П Панкратий. Строителството се извършва изцяло с дарения. Първата копка е направена на 22.09.1999 г. от вицепрезидента Тодор Кавалджиев. Строителството се извършва на 4 етапа. Четвъртия етап завършва на 10.08.2004 г.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

МОНУМЕНТАЛНИ ПАМЕТНИЦИ

Паметник на руските воители

Паметникът е посветен на руските воители, дали живота си за освобождението на Харманли от турско робство. Паметникът е построен през 1898 г. и обновен в 1935 г. от харманлийци. Към момента попада в двора на детска градина „Детски свят“ с административен адрес: гр.Харманли, ул.„Съборна“№2 и е в близост до защитената местност „Дефилето“.

Паметник на героите от с. Бисер, загинали за България

Паметник на загиналите за България в с. Болярски извор

Паметник на загиналите за България в град Харманли

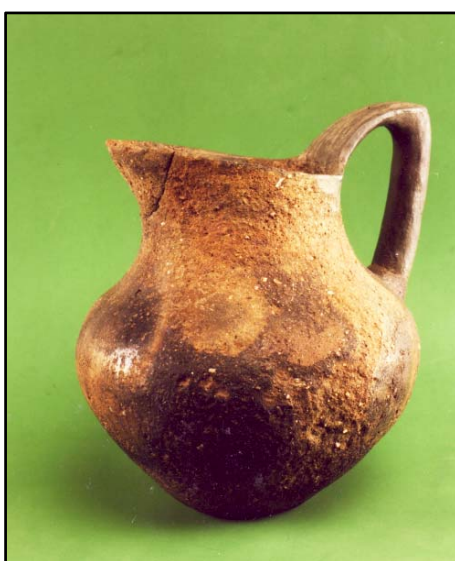
Паметникът се намира в централната градска част на Харманли и е открит през октомври 2012 година в памет на загиналите за България жители на Общината и послучай 100 години от междусъюзническата война.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ НАХОДКИ И ЕКСПОНАТИ

Кана от скалното светилище край с. Доситеево м. Семерчето – X в. пр. н. е.

Златна огърлица от м. Йоргови могили

Златната огърлица е намерена в могилата от бронзовата епоха от м. Йоргови могили – има 344 мъниста и два златни прешлена за вретено.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Византийски монети

Византийските монети са от съкровището, което е намерено край входната кула на византийската крепост Кастра Рубра. Монетите са сечени от имп. Маврикий и Ираклий.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КУЛТУРНИ ПРАЗНИЦИ И ЗАНАЯТИ

Характерни за населените места в общината са традиционните панаири. Културни празници са: Трифоновски събор, „Поки“ - поети с китари, Национални културни празници - „Извора на Белоногата“. От занаятите са запазени златарството, сапунджийството, подковачеството и бакърджийството. Читалищната дейност има 135-годишна история. Действащи са 8 читалища, 2 от тях са в административния център. Традиционно за града е фолклорното танцово изкуство и хоровото пеене.

НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Регистрираните НПО по закона за ЮЛНСЦ на територията на общината са 31, от които активни са 18. Като клонове работят 7. Спечелени проекти имат само 2 НПО.

С най-дългогодишна дейност е Демократичен съюз на жените - Харманли, регистриран през 2003 г. През последните 3 години са обучени над 300 души. От тях за управление на проекти 7 души, гидове - 9, по национална програма ОСПОЗ - повече от 150. По различни проекти са обучени над 100 човека.

Бизнес център „Харманли“, регистриран през декември 2003. Създаден е по проект „Заетост чрез подкрепа на бизнеса - JOBS“ и подпомага развитието на малкия, средния и фамилния бизнес. Регистриран е в НАПОО като ЦПО с 27 професии и 44 специалности. Обучени са над 1000 души. Предлага информационни и технически услуги, както и консултации на МСП.

Неформалните групи в общината са: художници, рокери, роми-евангелисти, производители на домашно вино и др. с около 10 изявени лидери.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Силни страни, слаби страни, възможности и
заплахи за социалната сфера на община
Харманли

Силни страни:

- Относително високи доходи на заетите в обществения сектор;
- запазване равнището на населението в трудоспособна възраст, т.е. наличие на добра възрастова структура;
- Добре развита социална система
- Сравнително добро здравеопазване в инфраструктурно и технологично отношение;
- Добра читалищна, музейна и културна дейност
- Развит неправителствен сектор.
- Исторически и природни забележителности

Слаби страни:

- Отрицателен демографски прираст;
- Повишаване равнището на безработица и намаляване на заетостта;
- Увеличаване броя на регистрираните безработни лица;
- Увеличаване на младежката безработица;
- Закриване на детски градини;
- Недостиг на специализирани преподаватели в училищата;
- Нисък трудов потенциал на населението в селските райони;
- Недостиг на развито бизнес и професионално обучение;
- Отпадане на ученици от училище в районите със смесен етнически състав и компактни групи ромско население;
- Амортизирана материално-техническа база в училищата.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Възможности:

- Създаване на нови работни места чрез растеж и привличане на инвестиции, включително и по програми на европейските фондове;
- Подобрена бизнес среда, водеща до икономически растеж, увеличаване на инвестициите и създаване на нови работни места.
- Стимулиране на достъпа до заетост на рисковите групи;
- Повишаване квалификацията и личната конкурентоспособност на човешките ресурси;
- Стимулиране на инициативността на съществуващи и нови частни предприемачи чрез достъп до информация, обучение и финансиране.
- Съществуващата тенденция за повишен интерес към историческото и културно наследство на национално и световно ниво

Заплахи

- По-бързо развитие близки райони (Хасково, Пловдив, София), което ще задълбочи тенденция на обезлюдяване на малките селища;
- Запазване на отрицателните демографски тенденции с отражението им върху образованието;
- Задълбочаване на проблемите на заетостта и безработицата поради ниска квалификация и неадекватност към съвременните икономически изисквания.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Икономическо развитие

Обща характеристика

Икономиката в община Харманли е многоотраслова. Към края на **2012 г.**, регистрираните стопански субекти в Общината са 1022, от които микро- до 9 заети – 959, малки – от 10 до 49 заети – 53 и средни – от 50 до 249 заети – 10 предприятия. Наблюдава се относително равномерно разпределение на броя на заетите в отделните групи, както и реализираните нетни приходи от дейността. Все пак показателите са в полза на микро предприятията, които са наели 49% от заетите и са реализирали 40% от нетните приходи на предприятията в Общината.

Преобладаваща част от предприятията развиват дейност в областта на преработващата промишленост, търговията и услугите, селското, горското и рибното стопанство. На първо място по приходи от дейността, нетни приходи от продажби е преработващата

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

промишленост, на второ място са предприятията от селското, горското и рибно стопанство, на трето – транспорта и съоръженията, складиране и пощи, на четвърто място – търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети. В останалите сектори на икономиката се създава малък обем бруто продукция, приходи от дейността и нетни приходи от продажбите.

Структура на икономиката в
община Харманли към 31.12.2012 г.(в хил. лв.)

Икономически сектор	Бруто продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Печалба	Загуба
Селско, горско и рибно стопанство	22153	30992	19247	4849	843
Добивна промишленост	765	943	704	69	
Преработваща промишленост	67069	72210	69356	4559	845
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	473	540	335	74	27
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване					
Строителство	3253	4105	3886	108	
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	17812	118132	117139	5432	1302
Транспорт, складиране и пощи	19337	20244	19660	1594	239
Хотелиерство и ресторантьорство	1501	2823	2358	126	647
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	85	88	85	27	
Операции с недвижими имоти	3491	6686		3360	136
Професионални дейности и научни изследвания	901	928	805	188	36
Административни и спомагателни дейности	174			23	
Образование	123	123	123	12	
Хуманно здравеопазване и социална работа	3662	3767	3633	317	
Култура, спорт и развлечения	379	387	360	45	
Други дейности	522	550	550	198	17
Община Харманли	141951	264149	242849	20997	5977
Общо за областта	2224727	3564193	3283033	223459	93371

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Промисленост

Развитието на промишлеността в община Харманли се характеризира с преобладаващо производство в областта на хранително-вкусовата промишленост, която произвежда близо половината от промишлената продукция. Като цяло обаче в индустрията се наблюдава спад на произведената и реализирана продукция. Тази тенденция е пряк резултат от загуба на пазари, ниска конкурентоспособност, липсата на достатъчен финансов ресурс за доставка на суровини и материали и обновяване на материалната база.

Производителността на труда, конкурентоспособността, нивото на иновации и енергийната ефективност не са на достатъчно добро ниво и съдържат потенциал за развитие.

Секторът се характеризира със сравнително добре развита структура. Структуроопределящите отрасли са: *електротехническа промишленост, хранително-вкусова промишленост, текстилна и шивашка промишленост, дърводобивна и дървопреработваща промишленост, керамична промишленост.*

Хранително-вкусова промишленост

Хранително-вкусовата промишленост в община Харманли заема най-голям дял в структурата на приходите от стопанските отрасли. Тя е традиционен отрасъл за региона и има определящо значение за характера на икономическото развитие на общината.

От подотраслите на хранително-вкусовата промишленост се развиват предимно маслодобивът, месопреработката и хлебарската промишлености.

Ключови фактори за развитието на маслодобивната промишленост е наличието на суровинна база, квалифицирана работна ръка и традиции в производството.

Важен дял от хранителната промишленост със значение и за туризма има и производството на вино. По-важните винарни в района са:

- Тракийско вино - основана през 2013г. Производство на бели вина, розе и червени вина. Използва грозде от селата Коларово и Оряхово.
- Винарна „Братанови“ – семейна изба с 240 дка собствени лозя;
- Малката звезда – основана през 2005 на античен търговски кръстопът, разполага с подземна изба за отлежаване и стареене на виното, бутилираща линия, лаборатория и дегустационна;
- Тера Тангра – в местността на с. Българин разполага с 350 хектара лозя, сертифицирани за производство на биологично грозде от селектирани бели и

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

червени сортове, както и със собствена пепиниера за производство на висококачествен посадъчен материал;

- Кастра Рубра – намира се в с. Коларово на 12 км. от Харманли. В близост до избата са разположени лозовите масиви, където се отглеждат 18 вида бяло и червено грозде. За любителите на винения туризъм избата предлага разходка по пътя на виното, запознаване с технологиите и дегустация.

Текстилна и шивашка промишленост

На територията на община Харманли са разположени четири основни предприятия с предмет на дейност производство на трикотаж, бельо и облекло. Предприятията в сектора работят предимно за износ и в по-голяма степен на ишлема.

Сред основните фактори за тяхното развитие са: квалифицираната работна ръка, опитът и традициите, суровинната база, чуждестранните инвестиции в сектора и степента на потребление. Производството в бранша е ориентирано в няколко продуктови групи:

- Производство на трикотаж и бельо. Традиционен производител на тези продукти е „Димана“ АД - гр. Харманли.
- Производство на дамска и мъжка конфекция. Основни производители са „Димана“ АД и „Даниел фешън“ ООД, гр. Харманли.
- Копринени платове, които са продукт на „Къванч текс“ ЕООД.

Дърводобивна и дървопреработваща промишленост

Дървопреработващата промишленост на територията на общината се развива на основата на богатата суровинна база. Застъпено е производството на мебели, детайли от иглолистна дървесина, дървени къщи, врати, прозорци и градинско обзавеждане. През последните години е налице тенденция както на спад в производството, така и на спад в броя на производствените единици в бранша.

Керамична промишленост

Производството на строителни керамични изделия на територията на общината се извършва от „Харманлийска керамика“ АД, гр. Харманли, контролирана от „Българска холдингова компания“ АД. Фирмата е с установени традиции в сектора.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Обществени услуги

Секторът на услугите е сравнително добре развит. На територията на общината дейност осъществяват над 50 *заведения за обществено хранене*, в т.ч. ресторанти, заведения тип "Бърза закуска", закусвални, пицарии и др. С най-голям капацитет и посещаемост са ресторантите: "Приказките" Снек-бар "Турист", "Воеводите", пицария "Верона" и бар – дискотека "Кристал".

Банковият сектор в община Харманли е представен на практика от всички търговски банки в страната чрез техни клонове.

В община Харманли традиционно се развиват *занаятчийски дейности* с характер на услуги. Сред по-разпространените в района занаяти са: изработката на метални изделия, дърводелските и дърворезбарски услуги, шивашки дейности, килимарство и др.

От сектора на *ремонтните и комунално-битовите услуги* относително по-голям дял заемат: авторемонтните, ремонта на електроуреди, строително-ремонтните дейности, изработката на дограма и др.

Туризм

Подходящи условия

Еко туризъм	Лов
Фото туризъм	Риболов
Селски туризъм	Езда
Етно туризъм (традиции и обичаи)	Колоездене

Допълнителни фактори

Множество микроязовири и водоеми, както и преминаването на р. Марица р. Харманлийска, на чийто поречия са обособени места за риболов, както и местностите, подходящи за ловен туризъм.

Региони-защитена местност "Дефилето", обхваща землищата на Харманли, с. Остър камък и с. Поляново; защитена местност "Бакърлия", землище с. Изворово; защитена местност "Съзлъка", землището на с. Бисер; защитена местност с находище на жлезист лупен в землището с. Браница; защитени зони: „Харманлийска река; „Сакар“, обхваща землищата на с. Черепово, с. Изворово, с. Дрипчево; „Радинчево“ в землището на селата Рогозиново, Доситеево и

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Изворово; естествени водопади в местностите „Кюмюрлука и „Куру дере“, историческите места „Кара Колювата къща“ пещера в землището на с. Дрипчево на площ 4 дка, служила за скривалище на байрактаря на Индже войвода Кара Колю; „Гората ада“ и „Хайдушка дупка“ (малка пещера) и др. Зони за отдих: Хидропарк „Кюмюрлука“; „Градска градина“ гр. Харманли; Парк „Димана Данева“; Екопътека „Дефилето“; Екопътека в землището на с. Изворово;

Туристически забележителности

(според Guide Bulgaria, някои от тях споменати и по-горе в справката за културно-историческото наследство)

Крепост Кастра Рубра, с. Изворово

Останките от крепостта се намират в местността Калето, 6 км западно от с. Изворово (община Харманли). Крепостта е имала неправилна петоъгълна форма с правоъгълна кула на всеки ъгъл. Стените са ограждали площ от около 11000 м². По време на разкопки през 2007 г. са открити некропол и останки от средновековно селище от XI-XII век и от римската пътна станция (в подножието на хълма

„Калето“). Открити са също така много находки, най-ценна от които е съкровище от златни византийски монети, накити колан и много керамика.

Крепостта "Долно Кале", с. Остри камък

Крепостта е имала правоъгълна форма, като крепостната стена е заграждала пространство от около 5 декара. Била е изградена от речни и ломени каменни късове, споен с бял хоросан. В региона на крепостта са открити различни артефакти от ранновизантийската (IV-VII в.) и средновековната (след XI до XIV в) епохи. Има разкрити гробове с масивни бронзови и стъклени гривни, датирани след XI в. Една от най-ценните находки е ауреус на император Констанс (337 – 350 г), който днес се пази в Градския музей на Харманли.

Статуя Европа

Статуята се намира на входа на град Харманли и представлява жена, държаща символа на Европа в издигнатата си дясна ръка.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Менхир „Чучул камък“, с. Овчарово

Менхирът (от бретонски, мен - камък, hig - дълъг, висок) "Чучул камък" се намира в Западната част на Сакар, в землищата на село Овчарово (община Харманли). От 2008 година менхирът е ограден и има информационна табела, на която е написано, че това е единственият менхир в България и в Югоизточна Европа.

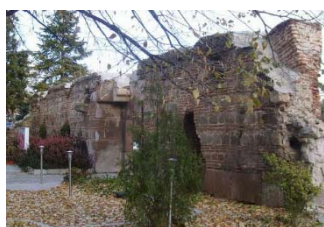
Смята се че Менхирът "Чучул камък" е свързан с ритуалите и култовете на древните траки.

Гърбавия мост, Олу дере, Харманли

Над река Харманлийска, зад сградите на общинския съд и музея, се намира Гърбавият (Сводестия) мост, който някога е свързвал двата бряга на река Харманлийска. Той е един от най-старите мостове в областта - строен през 1585г и е със своеобразна архитектура. Според археологически проучвания той и Кервансараят са строени по едно и също

време и най-вероятно по инициатива на тогавашния управител на областта Сиавуш паша. Мостът е връх на османското изкуство - каменен, сводест, павиран, с надпис на старотурски и с превод на български. Сега под него не тече реката, която е отбита встрани поради проект от преди много години, според който под моста трябвало да има езеро с лодки.

Кервансарай, Харманли

Около 1520 г. в Харманли е бил построен т. нар. Керван Сарай. Това е място за отсядане на пътници и кеврани с търговска цел. Около него се заселили население от турски произход, а в непосредствена близост е построен и държавен харман. По тази причина и по-нататък града е наречен Харманли. Кервансараят е първата внушителна

постройка в Харманли. За изграждането е взело участие българското население от Хасково до Одрин. Населението от всички села били задължени да внасят ангария с колите, хората си и добитъка. Строителите и майсторите също са българи. Причината точно в Харманли да бъде построен такъв солиден кервансарай е, че там е точно средата на пътя от Свиленград /Мустафа паша/ до Хасково. Счита се, че Мустафа бег, който е изградил моста при Свиленград над р. Марица е дал заповед да строежа на Кервансарая.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Чешма „Изворът на белоногата“, Харманли

В източния край, на излизане от Харманли, се намира „Изворът на белоногата“. През 1960 година Археологическият институт на БАН прави разкопки на мястото. Учените потвърждават, че до чешмата е имало и мост, който се наричал Олу дере; имало е и кервансараи, хамам и джамия. При разкопките е открита тракийска керамика от предримската епоха, която доказва, че там е имало селище още преди 2500 години. „Изворът на белоногата“ е обявен за паметник на културата с национално значение от 15 декември 1958 година.

Биологично разнообразие

Територията на общината е обитавана от разнообразни биологични видове както и някои защитени животински видове, като черен щъркел, египетски лешояд, късопръст ястреб, змия-гушер и др., по-значими от които са: белоглава потапница, див заек, кеклици, пъдпъдък, фазани, яребици, гургулици, глигани, чакали и лисици.

Материална база

По данни на общината материалната база, осигуряваща туризма е все още малко представена. Легловият фонд е 432 легла в 18 хотели, сем. хотели, мотели, самостоятелни стаи, къща за гости. (01.09.2013)

към 31.12.2012 г.

Материална база	Брой
Брой изградени места за подслон (хотели, семейни хотели, мотели, самостоятелни стаи, къща за гости)	18
Легла	432
Хотели	9
Ползвани места за подслон	13

Предпоставки за развитие на туризъм

- ✧ Разработване и прилагане на насърчаващи дейности в областта.
- ✧ Доброволни схеми и подкрепящи схеми по опазването на културното и историческото наследство.
- ✧ Стимулиране създаването на публично-частно партньорство в областта на екотуризма.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- ✧ Създаване на интернет базирана система за набиране на информация за ресурсите и предлаганите продукти и услуги в областта на екотуризма.
- ✧ Създаване на регионални екотуристически продукти и тематични маршрути
- ✧ Насърчаване и разширяване възможностите за равен достъп до обектите на екотуризма за хора с увреждания и такива в неравностойно положение.
- ✧ Създаване на система за повишаване на обществената осведоменост за еко-туризма.
- ✧ Извършване на геоложки проучвания на минерални води в общината.
- ✧ Насърчаване на потенциални туристи към дейности, селски туризъм и провеждане на зелени училища с ученици от начално, основно и средно образование.
- ✧ Разширяване привличането на туристи чрез представяне на бита, фолклора празниците и обичаите в селата от общината.
- ✧ Изграждане на подходяща инфраструктура.
- ✧ Развиване на рекламна дейност, както и възможностите, които дава програмата за развитие на селските райони по мярка 6.4 Разнообразяване на не земеделските дейности и мярка 7.5 Насърчаване на туристическата дейност.

Възможностите за развитие на туризма се свързват с по-пълно оползотворяване на туристическия ресурс в общината. Стремешът на Общината е да създаде устойчиви туристически продукти в сферата на алтернативния туризъм, а именно селски, екотуризъм, винен туризъм, изграждане на нови туристически маршрути (напр. по т.нар. Пролом на Харманлийската река и др.), водни спортове, спортен риболов, повишаване квалификацията на персонала в туризма, както и развитие на социалния отдих.

Ключови проблеми за развитието на туристическия бизнес са недобре изградена инфраструктура и недостатъчният брой на категоризирани туристически обекти.

Повечето предприемачи притежават недостатъчна управленска култура и изпитват дефицит на мениджърски умения. Заетите в туристическия сектор, обичайно не притежават професионална подготовка и имат незначителни чуждоезикови познания.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Селско и горско стопанство

Разнообразният релеф и вариращата надморска височина определят големи климатични и почвени различия в Община Харманли. Северните части на общината имат преходно-континентален климат, който се омекотява от юг, и най-южните части имат преходносредиземноморски климат. Броят на слънчевите дни на територията на общината е значителен. Летните дни са много горещи, бездъждовни. Пролетта и есента са нормални с характерните за Харманли мъгли, тенденция е съкращаването на времетраенето на тези сезони. Зимата е по скоро по-мека.

Високият дял на земеделските земи, в т.ч. обработваеми, е изключително благоприятен фактор за развитието на земеделието в общината. Допълнителен фактор, който оказва влияние върху земеделските дейности в региона, е ранният завършек на земеразделянето в повечето от населените места. Доказателство за положителните последици е високият размер на стопанисваните земи от частни предприемачи – над 60%.

Селското стопанство е традиционно силен отрасъл за общината, представен от растениевъдство, животновъдство и преработваща промишленост.

Разпределение на земята по фондове

(към 31.12.2013)

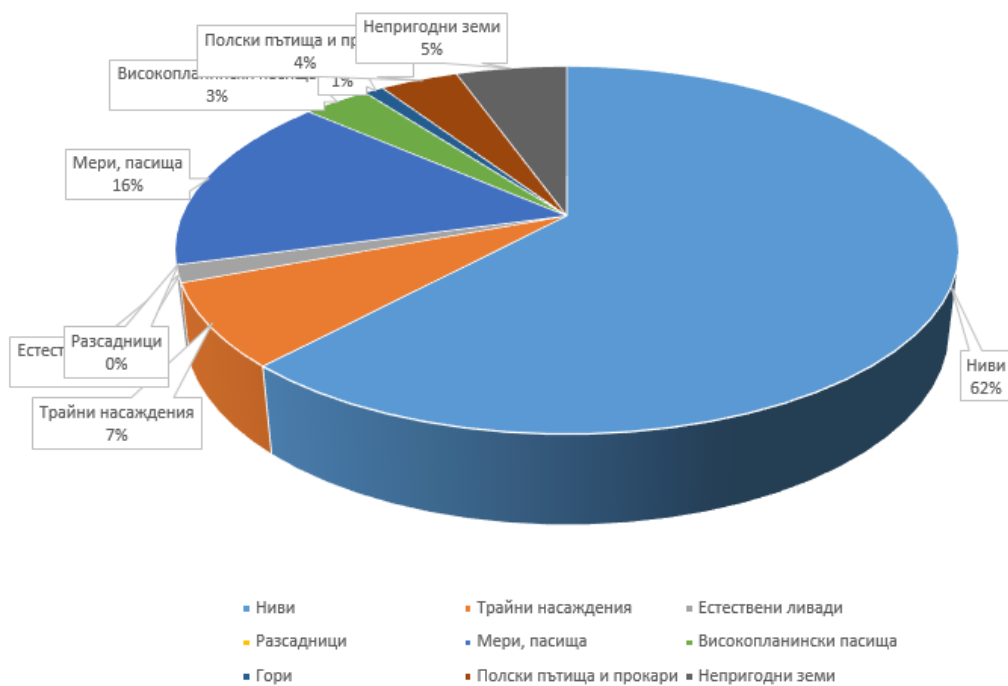
Видове територии и начин на ползване	Общо дка
Земеделски територии	488653
Горски територии	227879
Населени места и други урбанизирани територии	28449
Водни течения и водни площи	12563
Територии за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци	172
Територии за транспорт и инфраструктура	4212
Обща територия за община Харманли:	694563

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

*Размер и структура на
земеделските земи в община Харманли
(към 31.12.2013)*

Вид земя	Размер дка	Относителен дял
Ниви	288877	68,58%
Трайни насаждения	34190	8,11%
Естествени ливади	7045	1,67%
Разсадници	6	0,01%
Мери, пасища	73108	17,35%
Високопланински пасища	15285	3,38%
Гори	4434	0,98%
Полски пътища и прокари	18022	4,28%
Непригодни земи	25515	5,65%

Обработваемата земя в общината заема повече от половината от територията. Наред с това обаче тя е раздробена на многобройни маломерни участъци вследствие на

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

възстановяването на собствеността на бившите собственици. Препоръчително е да се направи комасация на земеделските земи, с което ще се уедрия имотите и ще се създадат предпоставки за ефективно земеделие. Но този проблем ще се решава на национално ниво, а не от МИГ.

*Земи според формата на
собственост и стопанисване*
(към 31.12.2013)

№	Землище	Частна		Общинска		Държавна		Стопанисвана от общината	
		Дка	%	Дка	%	Дка	%	Дка	%
1	гр. Харманли	17276		19264		6864		2780	
2	с. Бисер	12102	4,6	1	0	26	0,4	3005	2,7
3	с. Богомил								
4	с. Болярски извор	6885	2,6			124	1,8	2197	2
5	с. Браница	11490	4,3			228	3,2	6727	6,2
6	с. Българин	15558	5,9	564	22	363	5,1	5588	5,1
7	с. Черепово	16551	6,2			177	2,5	9058	8,3
8	с. Черна могила	11545	4,4			1104	15,6	3014	2,7
9	с. Доситеево	11003	4,2			644	9,1	9517	8,7
10	с. Дрипчево	15262	5,7					16145	14,9
11	с. Иваново	11807	4,5	39	1,5	701	9,9	2366	2,1
12	с. Изворово	7408	2,8	109	4,2	485	6,8	7384	6,8
13	с. Коларово	10746	4,1	30	1,2	341	4,8	5269	4,8
14	с. Лешниково	5873	2,2	452	17	313	4,4	1834	1,6
15	с. Надежден	5496	2,1	97	3,7	280	3,9	1710	1,5
16	с. Орешец	11613	4,4	121	4,7	36	0,5	1464	1,3
17	с. Остър камък	9249	3,5	242	9,3	41	0,6	2623	2,4
18	с. Овчарово	17356	6,5	1	0	35	0,5	7687	7,1
19	с. Поляново	21291	8			75	1	6675	6,1
20	с. Преславец	5936	2,2					1322	1,2
21	с. Рогозиново	13459	5,1	79	3	17	0,2	3564	3,2
22	с. Шишманово	12266	4,6	6	0,2	344	4,8	4680	4,3
23	с. Славяново	17608	6,6	845	33	1344	18,9	3850	3,5
24	с. Смирненци	6737							
25	с. Върбово	7802	2,9	6	0,2	190	2,6	1078	0,9

Проблем за общината са земеделски земи, които не се обработват, остават незасети и nereкултивирани. Липсват достатъчно техника и финансови средства за обработване, торене и химическа защита на посевните площи и трайните насаждения. От наличните поливни площи 35% са негодни за напояване. Необходими са инвестиции за подобряване на напоителните системи.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

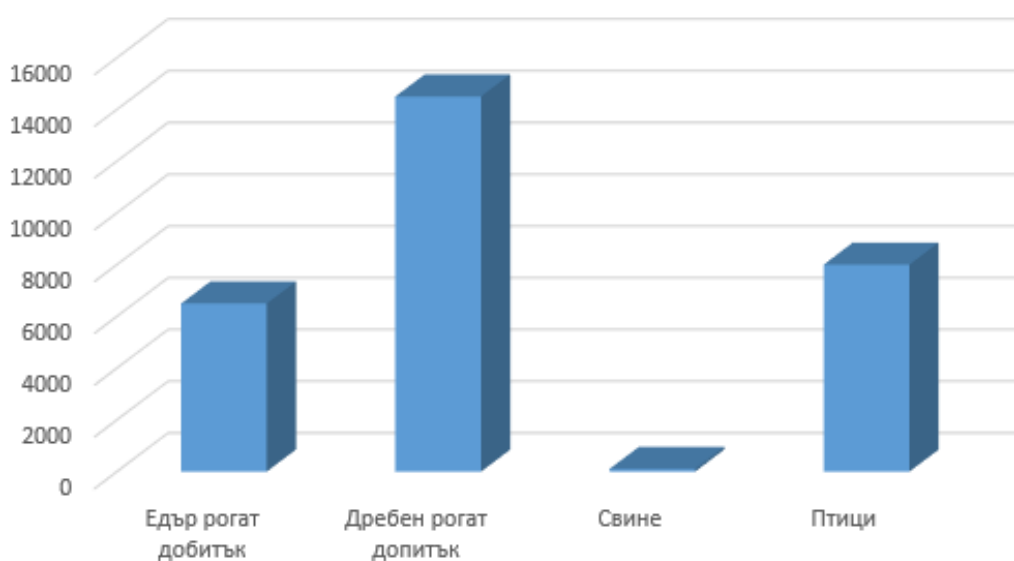
Животновъдство

Много специфично като животновъдна дейност е **биволовството**, особено характерно за някои от селата на общината. Броят на отглежданите биволи е над 400. Той намалява ежегодно, а биволското мляко е високо ценено не само заради високата си масленост, но и заради физиологичните си качества. Средният млеконадой от биволица е висок - 2190 литра годишно. Център на биволовството е с. Иваново. Преди години то е разполагало с добро племенно стадо и разплодни животни с отлични качества. Днес са изчезнали разплодните животни внос (особено подходящата порода "Мура") и генетичният потенциал на съществуващите животни се е променил. Това важи и за стадата в селата Лешниково и Славяново.

*Брой на селскостопански животни
в община Харманли
(към 31.12.2013)*

Вид	Брой
Едър рогат добитък	6500
Дребен рогат допитък	14500
Свине	100
Птици	8000

Относителен дял на
селскостопанските животни

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Добре развито е **пчеларството**. Отглеждат се над 2 000 пчелни семейства, но пазарът на пчелни продукти е ограничен заради липсата на търсене от чужбина, където се предлага мед от Китай на много ниски цени.

Традиционното за общината **бубарство** е ликвидирано. Това се дължи не само на външни фактори, но и на национална стратегия.

Горски фонд

В най-общ план, горите представляват по-големи и по-малки комплекси, разпръснати сред обработваемите земи в равнинно-хълмистата част на стопанството, по поречието на река Марица и по склоновете на част от Източните Родопи.

Макар и относително нисък като дял от територията на общината, горският фонд предоставя благоприятни условия за развитие на **полупланинско животновъдство**, билкосъбиране и събиране на диворастящи гъби. Освен това горските ресурси в района (предвид високите качествени характеристики) са изключително качествена суровина за дървопреработващата промишленост.

От страничните ползвания на гората най-важно място заема пашата на добитък в горите. Общо в стопанството е разрешена паша за едър и дребен добитък на площ от 251 551 дка.

Освен за развитие на животновъдство, на територията на горското стопанство има сравнително добри условия за **билкосъбиране**. Годишно има възможност за събиране на около 3 тона билки (лайка, жълт кантарион, подбел, мащерка, риган, цвят от бъз, глог и др.), 3 тона диворастящи горски плодове и около 4 тона горскоплодни култури от орех, бадеми и лешник. Диворастящи гъби могат да се събират приблизително 1,5 тона годишно.

№	Землище	Горски фонд - дка
1	гр. Харманли	17576
2	с. Бисер	10167
3	с. Богомил	2262
4	с. Болярски извор	14592
5	с. Браница	10148
6	с. Българин	5398
7	с. Черепово	16107
8	с. Черна могила	7765
9	с. Доситеево	9360
10	с. Дрипчево	15441
11	с. Иваново	9392
12	с. Изворово	11318
13	с. Коларово	0

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

14	с. Лешниково	6493
15	с. Надежден	5075
16	с. Орешец	13490
17	с. Остър камък	13669
18	с. Овчарово	7172
19	с. Поляново	3033
20	с. Преславец	3114
21	с. Рогозиново	6460
22	с. Шишманово	8765
23	с. Славяново	13805
24	с. Смирненци	5479
25	с. Върбово	11798

Растениевъдство

Под влияние на подходящите природни и климатични особености в региона, растениевъдството в община Харманли се очертава като традиционен отрасъл за развитието на местната икономика. Относително високият дял на обработваемите площи се явява основен фактор за развитието на традиционни сектори като: производство на зърнено-хлебни и фуражни култури, овощарство, зеленчукопроизводство и тютюнопроизводство.

Голяма част от обработваемите масиви в общината са заети с **трайни насаждения**. Повечето от тях представляват ябълкови и лозови масиви. В структурата на засетите площи следват: техническите култури (тютюн и слънчоглед), зеленчуците и бостаните.

В сравнение с предходните години, добивите на **тютюн** в община Харманли намаляват. По-ниското производство е резултат преди всичко от ограничените (по решение на Министерството на земеделието и горите) квоти за производство на тютюн.

Кооперации

Въпреки добрата териториална осигуреност и произтичащите от това предпоставки за съвместни селскостопански дейности, **кооперациите** в общината не са много на брой. Причината за липсата на кооперативна инициатива е недостатъчният финансов ресурс и ниската степен на информираност относно възможностите за финансиране на земеделските организации. Това е и основната причина частните стопанства в общината да имат незадоволителна материално-техническа база. Липсва периодичност при подновяване на селскостопанската техника, в следствие на което материалните средства са изхабени и с нисък производствен капацитет. На практика стопанските дворове в общината разполагат само с най-необходимите технически средства.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Перспективи за развитието на селското стопанство

- ❖ Създаване на масиви от трайни насаждения – чрез закупуване или наемане за дългосрочно ползване на земя по законовия ред.
- ❖ Въвеждане на нови овощни видове в местата с подходящи почвено-климатични условия.
- ❖ Доставка на съвременни земеделски машини и технологии за повишаване културата на земеделието.
- ❖ Изграждане на съвременни животновъдни ферми за отглеждане на крави, биволи, свине, овце, кози, зайци, птици, гъски и патици и други, отговарящи на улеснен достъп до национални и европейски финансови ресурси.
- ❖ Създаване на мощности за преработка на плодове и зеленчуци.
- ❖ Стимулиране на биологичното производство – повишаване на осведомеността, запознаване на производителите с нормативната база, както и с научните постижения и добри практики и безплатни курсове за обучение за квалификация на младите хора в селата.
- ❖ Създаване на насаждения от билки.
- ❖ Задълбочаване на връзките между професионалните гимназии с аграрен профил и хранително-вкусова индустрия.
- ❖ Защита на производството и продукцията на харманлийските производители.
- ❖ Създаване на специализирана борса и пазар за директни продажби на крайния клиент или преработващото предприятие и елиминиране на прекупвачите.

Силни страни, слаби страни,
възможности и заплахи за стопанския
сектор на
община Харманли

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Силни страни:

- Благоприятно геостратегическо положение и природни дадености;
- Добри транспортни връзки;
- Добре развити обществени услуги;
- Развита преработваща промишленост;
- Природни дадености и културни забележителности, благоприятстващи развитието на туризма;
- Голям дял обработваеми земи – ок. 80% от землището на общината;
- Установени традиции в производството на зърнени култури и трайни насаждения;
- Установени традиции в биволовството;
- Добро състояние на горския фонд с условия за дърводобив, полупланинско животновъдство и билкосъбиране.

Слаби страни:

- Неравномерно разпределение на промишлените предприятия;
- Необновени производствени мощности в индустрията;
- Липса на структури за консултантски и бизнес услуги;
- Недостиг на ресурс за обновяване на сградния и машинен парк на предприятията;
- Недостатъчна информация за действащите фондове за субсидиране и финансиране на стопанските отрасли;
- Липса на субекти, предлагащи комплексен туристически продукт;
- Неефективно използване на даденостите на общината в туристическия сектор;
- Недостиг на кооперации и организации на селскостопански производители;
- Административни проблеми с комасацията на земята;
- Голяма част от семейните предприятия в аграрния бизнес работят в сивия сектор.

Възможности

- Развитие на МСП сектора и подобряване на достъпа до субсидиране и финансиране в него;
- Развитие на горското стопанство;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- Популяризиране на туристическите забележителности в светлината на откритата нова магистрала и подобрената пътна мрежа.

Заплахи

- Изоставане от нивата на конкурентоспособност на пазарите в ЕС;
- Невъзможност за растеж поради малко инвестиции;
- Икономическа емиграция на млади работници и специалисти;
- Опасност от спад в селското стопанство по демографски причини.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Преглед на реализирани проекти

Общински проекти

Общинските пътища - част от националната и трансгранична мрежа“
(Акроним: CB – Road)

Финансираща програма: Програма за европейско териториално сътрудничество „Гърция – България“ 2007-2013 г.

Покана: Втора покана за набиране на проектни предложения (код B2); Приоритетна ос 2 Достъпност; Област на интервенция 2.1 Развитие на пътната и железопътната мрежа

Договор за безвъзмездна финансова помощ: B2.21.04/17.02.2012

Общ бюджет: 3 284 127,63 лв.

Период на проекта: 17.02.2012 г. - 31.01.2014 г.

Партньор: DIMOSSINETERISTIKI Evros S.A. /Димосинетеристики Еврос/ - организация на местните власти в Гърция

Кратко описание: Този проект е изключително необходим на гражданите на Община Харманли и на гостите от страната и чужбина в общината, както и за региона Хасково като цяло. Идеята за проекта е развита чрез серия от съвместни срещи между специалисти от община Харманли и разговори с гръцкия партньор. Необходимостта от рехабилитация на пътя Поляново - Константиново е от огромно значение поради пренасочването на трафика в резултат на пътни произшествия, ремонт на главния път и пр. В същото време този пътен участък е важна връзка между две общини - Харманли и Симеоновград. Проектът е разработен съвместно от двамата партньори. Разработен е техническият проект за инфраструктурните работи, получени са всички разрешителни, изисквани от българското законодателство, издадено е разрешение за строеж. Налице са положителни решения от отговорните органи на партньорите от България и Гърция.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Изграждане на Център за настаняване от семеен тип и дворно пространство в гр. Харманли

по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161P0001/1.1-12/2011 „Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги на деца в риск“ на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013г.

Общата цел на настоящото предложение е да се създаде подходяща и ефективна социална инфраструктура на територията на Община Харманли, която да замени институционалната грижа за деца чрез осигуряване и предоставяне на нов вид резидентни и съпътстващи услуги в общността.

Харманли в песни и багри

С Договор за безвъзмездна финансова помощ BG 161PO001/1.1-10/2010/028;

бюджетна линия: "Подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития" BG 161PO001/1.1-10/2010.

Стойност на договора: 474 569,90 лв., а продължителността му е 24 месеца.

Харманли на младите хора – творчество и изява

Изпълнител: Сдружение "Фаст френд" в партньорство с Община Харманли, СОУ „Н.Рилски“ и ОУ "Ив.Вазов".

Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Държавната агенция за младежта и спорта по Програма за младежки дейности 2008 - 2010 г. Подпрограма "Възможности и реализация – младежко творчество и културен диалог"

Период на действие: Обща продължителност на проекта – 5м. и 25 дни

Начална дата: 01.12.2008 г.

Крайна дата: 25.05.2009 г.

Обща стойност на проекта: 9120 лева

Финансова подкрепа на ДАМС: 8160 лева

Основна цел на проекта: Създаване на възможности за реализация на творческите умения в различните видове изкуства на младите хора съобразно техните интереси в гр. Харманли. Активно участие в културния живот на общината и ефективно социално

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

включване на подрастващи и младежи със специални образователни потребности и такива в неравностойно положение.

Рехабилитация на общински път НКV - 1214 – разклон на път III – 503
/с. Иваново – с. Върбово/ до с. Славяново, км 0+000 до км 7+000

BG2005/BG 161 PO 001/2.1.-02/2007/027 ***

Основен изпълнител: Община Харманли

Срок за изпълнение: 15 месеца, от 16.09.2008 г. до 15.12.2009 г.

Бюджет: 3 831 142.12 лв.

Трансгранични мерки за опазване на трансграничното био-разнообразие (Изграждане на волиер и разсадник в с. Славяново)

BG2005/017-454.03.03.02-14 ***

Основен изпълнител: Община Харманли

Основен партньор: Община Тригоно, Гърция

Асоцииран партньор: Областна Администрация - Хасково

Срок за изпълнение: 12 месеца, 1 Декември 2007 - 30 Ноември 2008 г.

Бюджет: 255 146,14 евро, от които 10% са собствен принос на община Харманли

Разширяване на устойчивото използване на природните ресурси в местността с висока естествено природна стойност - Дефилето, чрез развитието на нов интегриран туристически зелен продукт

BG2005/017-453.01.02.01-05 ***

Основен изпълнител: Община Харманли, област Хасково, България

Основни партньори: Община Бабаески, Турция

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Срок за изпълнение: 18 месеца, 1 Декември 2007 - 30 Ноември 2008 г.

Бюджет: 106 700,17 Евро

Обучение на служителите в Община Харманли за постигане на по-ефективна администрация

по Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Приоритетна ос II „Управление на човешките ресурси”,

Подприоритет 2.2. „Компетентна и ефективна държавна администрация”,

Бюджетна линия BG051PO002/13/2.2-14

Договор № M13-22-44/18.08.2014г.

Разкриване и устойчиво функциониране на център за настаняване от семеен тип в град Харманли

BG051PO001-5.2.12-0021-C0001

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Проектът стартира на 01.02.2014 за период от 14 месеца.

Обща стойност: 174 657, 19 лв.

Бюджетна линия: BG051PO001-5.2.12; Компонент 2; Разкриване на социални услуги в общността по Оперативна програма Развитие на човешките ресурси 2007-2013.

Проектът има за цел реализирането на стратегическата цел на ОП „РЧР” за осигуряване на качествена грижа и устойчив модел на деинституционализация на деца с увреждания, настанени в специализирани институции чрез разкриване на нова социална услуга в община Харманли. В разкрития център ще бъдат настанени и отглеждани общо 12 + 2 деца. Персонал от 12 души ще обгрижва 24 часа, настанените деца в семейна среда.

Специфични цели:

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Специфична цел 1: Разкриване на социалната услуга Център за настаняване от семеен тип в община Харманли за деца с увреждания, настанени в специализирани институции

Специфична цел 2: Прилагане на индивидуален подход от квалифициран персонал в грижата за децата с увреждания, подкрепящ тяхното емоционално, физиологично, социално и психично развитие в среда близка до семейната

Дейностите по проекта са следните: Организация и управление на проекта; Информирание и публичност; Наемане на персонал; Дейности, свързани с подготовка, преместване и настаняване на децата в Център за настаняване от семеен тип; Разкриване на ЦНСТ в гр. Харманли; Предоставяне на социалната услуга Център за настаняване от семеен тип.

Целевите групи по проекта са: деца над 3 години и младежи с увреждания, настанени в специализираните институции за деца с умствена изостаналост и за деца с физически увреждания, и в домовете за медико-социални грижи за деца; персонал, ангажиран в разкритата социална услуга за децата; деца с увреждания от общността; семейства на децата и младежите с увреждания, настанени в специализирани институции.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Проекти на МИГ „Харманли“

№	УРН	ПОЛЗВАТЕЛ	ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ	№ НА ДОГОВОРА	СРОК НА ДОГОВОРА	СТОЙНОСТ НА ИНВЕСТИЦИЯТА (лв.)	СТАТУС НА ПРОЕКТА
1	МХ-311-1-005	ЕТ „Илинден – Генчо Милков	Изграждане на сграда, закупуване на обзавеждане и оборудване	45/3/3110081	15.1.2015	113 318,21	Изпълнен проект
2	МХ-121-1-004	Ерджан Юмер Юсуф	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210080	12.9.2014	144 164,55	Изпълнен проект
3	МХ-121-2-008	Динко Руменов Христов	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210131	3.6.2014	132 701,65	Изпълнен проект
4	МХ-312-2-012	„Гого Багер“ ЕООД	Закупуване на специализирана техника	45/3/3120136	15.12.2014	124 600.00	Изпълнен проект
5	МХ-312-3-019	„Фемели“ ООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120343	30.5.2015	28 443.00	Не е изпълнен

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

6	МХ-121-2-013	ЗКПУ Кола- рово	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210137	15.6.2014	99 210.84	Изпълнен проект
7	МХ-121-2-007	Добри Мит- ков Добрев	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210130	17.12.2014	195 387.00	Не е изпъл- нен
8	МХ-322-3-022	Община Хар- манли	Реконструкция и изг- раждане на улична мрежа	45/3/0338	19.12.2014	263 957.73	Изпълнен проект
9	МХ-321-3-023	Община Хар- манли	Строителство на во- доснабдителни сис- теми	45/3/3210344	19.12.2014	213 594.11	Изпълнен проект
10	МХ-121-4-033	„Стил С” ООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210575	19.12.2014	192 600.36	Изпълнен проект
11	МХ-121-2-010	ЗК Напредък	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210134	19.6.2014	195 553.66	Изпълнен проект
12	МХ-312-3-018	„Бамзи 1” ООД	Закупуване на специ- ализирана техника	45/3/3120340	19.12.2014	141 504.00	Изпълнен проект

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

13	МХ-312-2-011	ЕТ „Натали – Наталия Пачеманова – Костадин Пачеманов“	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120135	19.12.2014	14 089.10	Изпълнен проект
14	МХ-312-3-020	ЕТ „Димитрина Неведа“	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120339	26.12.2014	18 308.00	Изпълнен проект
15	МХ-312-3-024	АИППДП д-р Севдалин Павлов	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120419	14.1.2015	80 755,83	Изпълнен проект
16	МХ-121-2-009	Станислав Антонов Манолев	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210133	3.2.2015	117 291,45	Изпълнен проект
17	МХ-312-3-021	Точаров ЕООД	Изграждане на сграда, закупуване на оборудване и обзавеждане	45/3/3120342	12.2.2015	234 792.94	Не е изпълнен
18	МХ-312-3-025	Автосервиз Космос ООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120345	20.2.2015	140 748.00	Изпълнен проект

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

19	МХ-312-4-026	Фантастико тоис ООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120576	10.4.2015	29 995.00	Изпълнен проект
20	МХ-311-4-030	Агро тур - Ширин Мустафа ЕТ	Изграждане на сграда, закупуване на оборудване	45/3/3110577	16.4.2015	124244.04	Изпълнен проект
21	МХ-312-4-027	Камелия ЕООД	Изграждане на сграда, закупуване на оборудване	45/3/3120579	21.4.2015	179 470,08	Не е изпълнен
22	МХ-312-4-031	Бисер - 2013 ЕООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120578	21.4.2015	241 500,00	Не е изпълнен проекта.
23	МХ-121-2-014	Даниел Иванов Жеков	Създаване на трайни насаждения. Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210166	27.5.2015	164804,99	Изпълнен проект
24	МХ-121-5-039	Желязка Иванова Хаджигончева - Гуниа	Създаване на трайни насаждения.	45/1/1210756	27.5.2015	27142,97	Изпълнен проект

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

25	МХ-121-6-041	Лилян Тодоров Атанасов	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1211037	27.5.2015	152181,21	Изпълнен проект
26	МХ-121-5-038	Галина Христонова Георгиева	Създаване на трайни насаждения.	45/1/1210761	30.5.2015	15313,4	Не е изпълнен
27	МХ-313-5-035	Община Харманли	Обновяване на туристическа инфраструктура	45/3/3130757	30.5.2015	72997,56	Изпълнен проект
28	МХ-226-5-040	Община Харманли	Строителство и подобряване на наблюдателни пунктове, закупуване на средства за наблюдение и комуникация	45/2/2260758	30.5.2015	285239,89	Изпълнен проект
29	МХ-322-6-042	Община Харманли	Реконструкция и изграждане на сгради	45/3/3221036	30.5.2015	219510,48	Изпълнен проект
30	МХ-121-7-043	Лин ООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1211241	30.5.2015	63879,35	Изпълнен проект

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

31	МХ-121-5-037	Никола Петков Колев	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210759	30.5.2015	39786	Не е изпълнен
32	МХ-121-4-028	Георги Иванов Георгиев	Създаване на трайни насаждения. Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1210574	30.5.2015	43817,59	Изпълнен проект
33	МХ-312-7-044	Темира 2 ЕООД	Изграждане на сграда, закупуване на оборудване	45/3/3121242	30.5.2015	192182,74	Изпълнен проект
34	МХ-312-5-036	Тръндеви ЕООД	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/3/3120760	30.5.2015	13677,05	Изпълнен проект
35	МХ-121-8-045	Динко Руменов Христов	Закупуване на нови машини, съоръжения и/или оборудване	45/1/1211461	30.5.2015	38675,48	Изпълнен проект

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Приложение 1.

ВИЗИЯ, ПРИОРИТЕТИ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ХАРМАНЛИ

Мисия и визия за развитие

Мисия

Стратегическата част на Плана е разработена на базата на извършения анализ, като процесите и тенденциите са разгледани по отношение на тяхната устойчивост във времето. При разработването на стратегическата част в Плана за развитие на община Харманли са използвани метода на еквивалентността и метода на конверсията и са планирани интервенции, както за преодоляване на идентифицираните слабости, така и за развитие на потенциала на общината. Предложените цели, мерки и проекти са фокусирани върху специфични местни ресурси и възможностите за развитие, като е отчетена близостта на община Харманли до областния център Хасково и възможностите за трансгранично сътрудничество с общини в Република Гърция и Република Турция.

МИСИЯ:

Устойчив растеж и европейско развитие на община Харманли

Визия за развитие

Визията за развитие на община Харманли акцентира върху два основни аспекта: повишаване качеството на живот и подобряване на условията за икономическо развитие. Нейното формулиране е подчинено на логиката на визията на Областната стратегия за регионално развитие на област Хасково и отчита насоките в националните стратегически документи за периода 2014-2020. Визията за развитие на общината се формулира като:

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВИЗИЯ:

Постигане на мисията чрез балансирано пространствено развитие, инвестиции в публична и социална инфраструктура, стимулиране на икономическия потенциал и защита на природното и културното наследство.

Приоритети, цели, мерки и проекти

За постигането на визията за развитие на община Харманли на база на социално-икономическия анализ и секторните SWOT анализи е идентифицирана следната стратегическа цел:

Създаване на нови възможности за подобряване условията за развитие на местната икономика и средата на живот на хората, съпроводжани от повишаване на заетостта, доходите, образователното равнище, здравния статус и духовния растеж на населението

При извеждането на стратегическата цел и приоритети в областната стратегия е приложен принципа на необходимостта и приемствеността – базират са на текущия анализ на състоянието и на стратегическата цел за текущия период. Всеки един приоритет съответства на целта, изведена в резултат от анализа на необходимостта и специфичните потребности на общината. Определени по тази логика стратегическа цел и приоритетите на община Харманли за периода 2014 – 2020 година:

- ❖ Интелигентен растеж и икономическо развитие.
- ❖ Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал.
- ❖ Техническа и инженерна инфраструктура.
- ❖ Екологично развитие.
- ❖ Укрепване на административния капацитет и развитие на нови професионални умения.

Всеки един от приоритетите е пряко подчинен на конкретни специфични цели, като заложените в него мерки допринасят за комплексното постигане на целите, доколкото съдържанието им има взаимно допълващ се характер. По-долу е представена и

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

структурата на целите, мерките и проектите, чрез които ще се реализират стратегическите приоритети на община Харманли.

ПРИОРИТЕТ №1

ИНТЕЛИГЕНЕН РАСТЕЖ И ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ.

Планираните интервенции в приоритета са насочени в развитието на диверсифицирана и устойчива местна икономика, чрез реализиране на потенциала и ресурсите на общината за икономическо развитие. Предвижда се насърчаване възникването и развитието на бизнес на съвременно технологично ниво, развитието на туристическия отрасъл, като алтернативен стопански сектор и пазарно ориентирано селско и горско стопанство. Особен акцент при определянето на мерките са постигане на икономическа конкурентоспособност е поставен във възможността да се търси цялостно повишаване качеството на бизнес средата, чрез повишаване на характеристиките благоприятстващи развитието на бизнес инициативи и привличане на инвеститори. В това отношение особено място заема стимулиране развитието на селското стопанство като традиционен отрасъл в областта, от една страна, и осигуряване на техническа и инженерна инфраструктура за реализиране на бизнес от друга.

Привличането на външни инвеститори ще се осъществява предимно чрез развиване на индустриалната зона, поради което изисква развитието на капацитет на общинско ниво за промоция и целенасоченото привличане на външен бизнес в общината, базирана на местните ресурси. Акцентът е върху привличането на бизнес на съвременно технологично ниво и внедряване на технологии в местните компании, като важен фактор за конкурентоспособността на общинската икономика и задържане на високообразованото местно население.

Не са пропуснати изведените в приоритет в европейската стратегия ЕВРОПА 2020 и Национални стратегически документи Мерки за насърчаване на клъстеризацията и бизнес мрежите. Както бе отбелязано в анализа към настоящият момент те нямат масов характер и ефектите от тях са спорадични, но наличието им като добри практики може да бъде основа за интензивен растеж през периода 2014 – 2020 година.

Отчетени са ограничените възможности на Община Харманли пряко да участва в местната икономика, като усилията са насочени към подкрепа за бизнеса чрез изграждане на сътрудничество с предприемачите при усвояването на финансови средства от фондовете на ЕС, съвместни маркетингови инициативи за разширяване на бизнес контактите и развитие на публично- частни партньорства. Важен инструмент за подобряването на конкурентоспособността, както на ниво отделна компания, така и на ниво общинска икономика е активното сътрудничество и кооперирането със съседните общини и реализация на проекти с регионално значение. Важен аспект на кооперирането е развитието на трансгранично сътрудничество и бизнес връзките с предприемачи от Република Гърция и Република Турция.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Развитието на сектора селско и горско стопанство е от стратегическо значение, както за диверсификация на икономиката на общината, така и при осигуряването на стабилност на пазара на труда и суровинна база за развитие на преработвателната промишленост в общината. Основните насоки, към които ще се насочат усилията в рамките на новия период 2014-2020 година се базират на възстановяване и развитие на селскостопански производствен потенциал: оползотворяване на всички природни ресурси, разнообразяване на отглежданите култури, стимулиране развитието на фуражни и технически култури. Така ще се създаде добра основа за развитие на животновъдството.

Развитие на горския фонд, чрез развитие на видове, подходящи за добив на биомаса ще допринесат за развиване на стабилност в осигуряването на подходяща и качествена суровина за сектора дърводобив и дървообработване. Развитието на селското и горското стопанство като суровинна база за преработвателната промишленост ще допринесе до повишаване на икономическата активност и привличането на инвестиции в общината.

Основен източник за изпълнение на мерките по приоритета и стратегическата цел са Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, ЕФРСР и средства от националния и общински бюджети. Необходимо е и привличане на частни ресурси на инвеститори от страната и чужбина, като следва да се наложат условия за генериране на устойчив растеж базиран на реинвестиции и концентрация на капитала, генериран в рамките на общината.

Тук е мястото да се отбележи, че в рамките на анализа бяха идентифицирани възможности за обособяване и целенасочено развитие и друг икономически сектор в икономиката на Общината. Мястото на този обособен сектор е обект на стратегически интерес за реализиране на потенциала и намира място в Общинския план за развитие на Община Харманли. С висок потенциал за икономически растеж е туризмът. Следва да се отбележи, че туризмът не е представен със сериозен генериран доход в рамките на общината през периода на анализа и през изминалия планов период 2007 – 2013 година.

Същевременно на лице са няколко фактора от стратегическо значение произтичащи както от външни условия, така и от наличието на вътрешен ресурсен потенциал от нефинансов характер, които дават основание да се заключи, че през следващия период туризмът може да се окаже сектор с висок потенциал за генериране на икономическа активност, доходи за населението и заетост. Фактори са обобщени по следния начин:

Наличие на голям брой утвърдени туристически дестинации в района на Областта. Туризмът се явява стратегически икономически отрасъл за съседни на Хасково области. В областната стратегия за развитие е отделено специално място на туризма. Това създава възможност община Харманли да се възползва от съвместните маркетингови мероприятия, като развие туристически продукти на местна почва и ги включи в регионалните туристически продукти на областта; Наличие на транспортна инфраструктура, в т.ч. и новоизграждащата се магистрала Марица, в съчетание с големият туристопоток насочен към околните общини, който неизбежно минава през територията на Община Харманли. Това създава възможности за интензивно развитие на туристически обекти, тъй като практиката в световен мащаб показва че мерките за „отклоняване на туристи“ дават значително по-високи резултати от тези за

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

първоначалното им привличане. Следва да се има предвид, че от подобни мерки няма да пострада икономиката на съседните общини, тъй като характера на туристическите услуги, които могат да бъдат предложени в рамките на общината са продуктово различни и ще имат характер на диверсификация на туристическия продукт, а не на негов заместител. Така на практика Община Харманли може да се възползва от съществуващия туристически поток, като същевременно разнообрази и подобри структурата и съдържанието на туристическия продукт с който се е наложил в региона;

В рамките на общината съществуват редица културно-исторически и природни забележителности, които са с висок туристически потенциал. Отделни обекти са посочени конкретно в социално-икономическия анализ на ОПР. Създадената през последните години практика за спортен туризъм и др. само допълват възможностите за пазарна идентификация на Общината в сектора туризъм и потенциала за налагане на специфични туристически продукти. В резултат от тези съображения туризма е формулиран като стратегически отрасъл в икономиката на Общината. Развитието на сектора туризъм е от особена важност за община Харманли. За това допринасят качествата на природната среда, обектите на историческото и културно наследство.

Действията в посока развитие на сектора се благоприятстват и от развитието на регионалния туризъм - през територията на общината минава основния поток от туристи, който има пикове през зимата и лятото. Значителният потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм стои неоползотворен. Независимо от възможностите в тази насока, на лице са редица слабости, с които следва да се справи общината в следващия период на планиране. Такива са необходимостта от изграждане и подобряване на техническата и съпътстващата инфраструктура за оказване на туристическата услуга, липсата на качествена диверсификация на туристическия продукт за общината като цяло и много други.

Мерките и дейностите, като стратегически икономически отрасъл в община Харманли са:

Специфична цел 1:

Повишаване производството и продукцията в промишлеността и селското стопанство

Мярка 1.1.: Създаване на условия за стимулиране на МСП

1.1.1. Анализ на потребностите и подкрепа на бизнеса от страна на общината

1.1.2. Регулярни срещи с бизнеса и информирание за възможностите от съответни проекти

1.1.3. Информация за възможностите за финансиране по европейски програми от фондове на ЕС от уеб-страницата на общината

1.1.4. Разработване на пакет от инструменти за стимулиране на бизнеса на местно ниво:

- местни данъци и такси;
- поддържане на база данни за свободни общински терени;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- организиране на офис на предприемача в Центъра за общински услуги и информация за подпомагане издаването на разрешителни или лицензи при навлизане на нов бизнес;
- консултации и правна помощ;
- обучения и др.

Мярка 1.2.: Създаване на регионални клъстери и мрежи

- 1.2.1. Инициране, разработване и реализиране на проект за създаване и развитие на клъстер хранително-вкусова промишленост
- 1.2.2. Инициране, разработване и реализиране на проект за посадъчни растения

Мярка 1.3.: Подкрепа за фирми-производители от общината

- 1.3.1. Подпомагане участието на производителите в регионални, национални и международни изложения и панаири
- 1.3.2. Осигуряване на възможности за фирми-производители да разполагат със собствени щандове и по-добри условия по време на Коледните базари в града
- 1.3.3. Организира на фестивал на виното
- 1.3.4. Развитие и утвърждаване на изложението, като предпочитано място за реклама и представяне на нови продукти за български и чуждестранни фирми
- 1.3.5. Организиране на ежегодно търговско изложение за здравословни хранителни продукти и посадъчни растения и др.

Специфична цел 2

Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес към общината

Мярка 2.1.: Повишаване на конкурентоспособността чрез маркетинг, премахване на пречките за инвестиции, координиране на инициативите за икономическо развитие

- 2.1.1. Маркетингово проучване на възможностите и дефиниране на потенциални инвеститори
- 2.1.2. Разширяване на контактите с чужди бизнес-партньори, организиране и участие в бизнес форуми и срещи. Разработване на „бизнес профил на община Харманли“, съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори

Мярка 2.2.: Подкрепа за развитие на бизнес и пазарна инфраструктура

- 2.2.1. Проучване на площадки за изграждане на нова производствена зона
- 2.2.2. Изграждане/обновяване на прилежащите комуникации към съществуващи производствени предприятия
- 2.2.3. Модернизиране на базата на Общински пазари в гр. Харманли

Мярка 2.3.: Подкрепа на ново технологично развитие

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- 2.3.1. Разработване на общинска иновационна стратегия
- 2.3.2. Подкрепа на публично-частните партньорства при трансфер на технологии
- 2.3.3. Иновации и технологии за стартиращи фирми и МСП
- 2.3.4. Иновации в енергийна ефективност и опазване на околната среда

Специфична цел 3

Оптимално използване на природните ресурси за развитие на селското стопанство

Мярка 3.1.: Развитие на земеделието и животновъдството

- 3.1.1. Изготвяне на бизнес планове и проекти за създаване на модерни фирми
- 3.1.2. Осигуряване на компетентна информация за подходящи породи, изисквания за качество, пазарни конюнктури
- 3.1.3. Административна подкрепа в изготвяне и реализация на инвестиционните проекти
- 3.1.4. Разширяване на ветеринарната помощ за общината

Мярка 3.2.: Подмяна и увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини)

- 3.2.1. Максимално оползотворяване на възможностите на фондовете на ЕС
- 3.2.2. Привличане на инвеститори за развитие на земеделието
- 3.2.3. Съдействие за комасация на необходимата земя

Мярка 3.3.: Оптимизиране на поливното земеделие

- 3.3.1. Информационна, методическа и организационна помощ за създаване на сдружения за напояване
- 3.3.2. Инициране на публичен проект за обновяване и разширяване на напоителните полета и съоръжения
- 3.3.3. Осигуряване на достъп до научно-приложните разработки за оптимизиране на напояването (информационно-съветстваща система)
- 3.3.4. Актуализиране и картиране на микрорайоните, подходящи за поливно земеделие

Мярка 3.4.: Засаждане и отглеждане на нови и възстановяване на съществуващи горски масиви

Специфична цел 4

Подобряване на организацията и качеството на човешките ресурси в аграрния сектор

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 4.1.: Осигуряване на масов достъп до актуална информация и повишаване на научното обслужване в аграрния сектор

Мярка 4.2.: Укрепване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производители (овощари, пчелари, животновъди, зърнопроизводители)

4.2.1. Преустройство и модернизация на пчелините по изискванията на ЕС

4.2.2. Модернизация на говедовъдството и развитие на биволовство

4.2.3. Подкрепа на млади фермери

Специфична цел 5: Разнообразяване на икономическите дейности и повишаване качеството на живот в селата

Мярка 5.1.: Привличане на инвеститори в предприятия за преработка на плодове и зеленчуци (замразяване, сушене, консервиране, дестилиране)

Мярка 5.2.: Подпомагане на частни инициативи в създаване на микропредприятия Подпомагане на частните инициативи в областта на туризма

ПРИОРИТЕТ №2

ПОСТИГАНЕ НА СОЦИАЛНА КОХЕЗИЯ, ЧРЕЗ УКРЕПВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ.

Специфична цел 1

Постигане на гъвкав пазар на труда и социална интеграция

Мярка 1.1.: Изграждане на информационна система за търсената от инвеститорите работна сила и предлаганите специалисти

1.1.1. Информирание на работодателите и безработните лица за политиката по заетостта, регламентирана в Националния план за действие по заетостта

1.1.2. Усъвършенстване на системата за работа с работодателите, с цел максималното им обхващане и насърчаване за използване на предлаганите от ДБТ услуги по заетостта, съобразно ситуацията на пазара на труда

Специфична цел 2

Повишаване качеството на образованието

Мярка 2.1.: Модернизиране на сградния фонд и оборудването на училищата

Мярка 2.2.: Увеличаване дела на информационните и комуникационните технологии в училищата

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Следва да се уточни, че осигуряване на качествено здравеопазване е обект на концепцията за здравна рамка на Министерство на Здравеопазването в рамките на която Общината има спомагателни функции. Поради важността на сектора за развитието на територията и в частност за самото население на Община Харманли, обаче, тук здравеопазването е изведено като самостоятелна мярка. Общинската администрация на практика може да осъществи координационни действия и да подпомогне осигуряването на качествено здравеопазване за населението не само чрез директни инвестиции. Органите на местната власт се явяват своеобразен посредник във взаимоотношенията на заинтересованите и засегнати лица на местно равнище и представителите на държавната власт и националните институции.

Специфична цел 3

Подобряване на здравните услуги и свободния достъп до тях

3.1. Развитие на здравната система

3.1.1. Участие в международни проекти и здравни мрежи

3.1.2. Създаване на условия за привличане на медицински специалисти в Общината. Подобряване на координацията между лечебните заведения

3.1.3. Обновяване на сградния фонд на здравната система и болницата

3.2. Провеждане на общинска политика за намаляване броя на здравно-неосигурените лица

Мерките са ориентирани към развитие на специфична част от инфраструктурата в общината, насочена към подобряване качеството на духовния живот и развитие на възможностите за културно израстване. Следва да се отбележи, че включените в нея дейности и конкретни проекти могат да намерят израз и в реализиране на техния икономически потенциал, особено чрез развитието на туризма.

Развитието на възможностите за отдих и спорт са неразривно свързани с условията за намаляване на миграцията и създаване на възможности за специфична икономическа активност в Общината. Предвидените дейности, представляващи конкретни области на интервенция в рамките на тази цел са:

Специфична цел 4

Развитие на културата, спорта и младежките дейности

Мярка 4.1.: Развитие на културата, опазването и експонирането на културно- историческото наследство

4.1.1. Инвестиции за обновяване на културните институции, в т.ч. читалищата и религиозни храмове

4.1.2. Опазване, експониране, социализиране и популяризиране на културно-историческото наследство

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

4.1.3. Насърчаване на предприемачеството в сферата на културата, обвързване с културен туризъм

Мярка 4.2.: Развитие на спорта и местата за отдих

Мярка 4.3.: Развитие на младежките дейности.

Подобряване качеството на социалните услуги е от съществено значение като се вземат предвид съществуващите негативни социални и демографски тенденции в Общината. Независимо от перспективата тези тенденции да затихват, техните последици трябва възможно най-бързо да бъдат елиминирани или негативните им социално-икономически и чисто-човешки измерения да бъдат овладени и систематизирани. В хода на тази логическа линия социалните услуги се явяват не само съществен показател за качеството на живот в общината, но и стратегически елемент от структурата на приоритета свързан с развитие качеството на живот на населението в Общината като цяло. Предвидените дейности, представляващи конкретни области на интервенция в рамките на

Специфична цел 5

Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи

Мярка 5.1.: Развитие на социалните услуги

5.1.1. Ремонт и модернизация на средите и условията в социалните заведения

5.1.2. Изграждане на хоспис, осигуряващ грижи за пациенти с нисък социален статус, терминално болни, изпаднали в безпомощно състояние

5.1.3. Подобряване състоянието на социалните и защитени жилища

5.1.4. Проект „Подкрепа за деинституционализация на социалните институции, предлагащи услуги за деца в риск”

5.1.5. Създаване на общностен център за деца и семейства

Мярка 5.2.: Интеграция на уязвимите групи

5.2.1. Насърчаване на достъпа на уязвимите групи до образование, на активно поведение на трудовия пазар и др.

5.2.2. Подобряване достъпа на хора с увреждания до обществени места, сгради, транспорт, обществена информация и др.

ПРИОРИТЕТ №3

ТЕХНИЧЕСКА И ИНЖИНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА.

Развитието на обществената инфраструктура и осигуряване на привлекателна градска среда е изключително в компетенциите на общинската администрация. Обществената

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

инфраструктура има ключово значение за предоставяне качествени административни, образователни, здравни и социални услуги и за създаване на условия за пълноценен културен живот за местната общност. Един от основните компоненти на качеството на живот е техническата инфраструктура в населените места от община Харманли. Следва да се отбележи, че тук са съсредоточени основните инфраструктурни проекти, които Общината следва да реализира за постигане на целите и конкретно в настоящата приоритетна цел. Отделни елементи от тази инфраструктурна мярка не са под прякото въздействие на Общината, като орган на местната власт (например електропреносната мрежа не е ангажимент на общината и тя не може директно да повлияе върху нея) същевременно в рамките на плана е заложено Община Харманли да проведе определени междуинституционални и координационни дейности, които да допринесат за качествената инфраструктура дори и в случай на косвено въздействие в посока нейното подобряване.

Ангажименти на общинската администрация са свързани с изграждането и поддържането на местната пътна инфраструктура, включително уличната мрежа в населените места и обществените паркове, участие в развитието на водоснабдителната и канализационната мрежа, подобряване на инфраструктурата за управление на отпадъците, повишаване на енергийната ефективност и насърчаване използването на възобновяеми източници на енергия.

Ключов проблем пред общинската администрация е осигуряването на финансови ресурси за реализиране на инфраструктурни проекти и за поддръжката на наличната инфраструктура. Основните усилия на община Харманли ще са насочени към:

- Подобряване характеристиките на пътната мрежа и осигуряване на достъп до населените места, като приоритетни са ремонта на общинската пътна мрежа и изграждането на пътна връзка с Република Турция и Република Гърция.
- Осигуряване на достатъчно количество и качество питейна вода и обхващане в канализационната мрежа на всички населени места в общината.
- Съхраняване на природната среда и отстраняване на старите замърсявания, поддържане на стандартите за качество на атмосфера, почви, повърхностни и подземни води, опазване на биологичното разнообразие и интегриране на Общински план за развитие на община Харманли за периода 2014 – 2020 година екологичната политика с политиката за насърчаване на местната икономика.
- Намаляване на публичните разходи за енергия, повишаване на енергийната ефективност, насърчаване прилагането на енергоспестяващи технологии в частния сектор, както и използването на енергия от ВИ, чрез изграждане и развитие на умни разпределителни мрежи за ниско и средно напрежение, включително подкрепа за трансфер на иновации.

В населените места са планирани инвестиции за подобряване на градската среда, чрез реализация на проекти за подобряване на уличната мрежа и развитие на обществените паркови пространства. Предвижда се инвестициите за развитие на водоснабдителната и канализационната инфраструктура да се изпълняват съвместно с “Водоснабдяване и канализация” ООД, гр. Хасково.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярката пряко кореспондира с хоризонталните приоритети на ЕС и специфичните приоритети за развитие на икономиката, ориентирани към енергийно независима икономика и енергийна сигурност. Същевременно следва да се отбележи и това, че изискванията на националното и европейското законодателство относно постигане на определен клас енергийна ефективност на публични сгради само по себе си предполага реализиране на проекти с подобна насоченост.

Предвидените дейности, представляващи конкретни области на интервенция в рамките на

Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентоспособна общинска икономика, респективно доходите на населението

Мярка 1.1.: Подобряване параметрите и състоянието на транспортната инфраструктура с регионална значимост

1.1.1. Рехабилитация на III-класната пътна мрежа

1.1.2. Рехабилитация на общинската пътна мрежа

1.1.3. Ремонт и реконструкция на уличната мрежа в общината

1.1.4. Модернизация на хоризонталната и вертикална маркировка

Мярка 1.2.: Енергийна ефективност

1.2.1. Реализиране на програма за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници. Продължаване на програма за газификация на производствени предприятия.

1.2.2. Топлинно саниране на големите обществени сгради (задължително по Закона за енергийната ефективност)

1.2.3. Изработване и приемане на общинска програма за обновяване на жилищата

1.2.4. Подмяна на уличното осветление с енергоефективно

1.2.4. Стимулиране ползването на алтернативни/ възобновяеми енергийни източници (масово информиране за предимствата и възможностите)

Специфична цел 2: Изграждане, разширяване и поддържане на техническа инфраструктура, подобряваща жизнената среда

Мярка 2.1.: Създаване и прилагане на стратегически подход при управлението на техническата инфраструктура в общината

2.1.1. Рехабилитация на водоснабдителната и напоителната мрежа и осигуряване на постоянно подаване на качествена питейна вода

Мярка 2.2.: Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване пречистването на отпадъчните води чрез изграждане на ПСОВ и довеждаща инфраструктура

Мярка 2.3. Подобряване на съобщителните връзки като качество и обхват на предлаганите услуги

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ПРИОРИТЕТ №4

ЕКОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ.

Изграждането на пречиствателни съоръжения за отпадни води ще се изпълнява според изискванията на Директива 91/271ЕЕС на Европейския съюз, Рамковата директива по водните въпроси и Конвенцията за защита и използване на трансграничните водни течения, като се отчита трансграничния характер на замърсяването на река Марица.

Община Харманли се ангажира с експертно участие на регионално ниво за интегрирано управление на водните ресурси. Планираните интервенции за развитие на екологичната инфраструктура са насочени към подобряване третирането на битовите и промишлените отпадъци, в съответствие с провежданата национална политика за опазване на околната среда. Развитие на екологичната инфраструктура е съобразено с предвижданията на Националната стратегия за управление на отпадъците и въвеждането на регионален принцип на депониране на твърдите битови отпадъци. Управлението на отпадъците е ангажимент на Община Харманли и предвид на недостига на собствени финансови ресурси и високата ценова чувствителност на населението по отношение на събираните такси за сметосъбиране, депониране на отпадъците и отстраняване на замърсявания, са силно ограничени възможностите за подобряване качеството на тази услуга.

Предвижда се да се увеличат разходите на община Харманли във връзка с управлението и финансирането на регионалното депо за твърди битови отпадъци, което обслужва общината. В рамките на приоритета могат да бъдат открити няколко взаимосвързани елемента, които задават основата за идентификация и определяне на мерките по стратегическата цел.

Специфична цел 1

Трайно подобряване на екологичното състояние на община Харманли

Мярка 1.1.: Екологичен мониторинг – изграждане на система за непрекъснато следене на замърсяването на въздуха, водата и почвата

Мярка 1.2.: Програмни мерки

1.2.1. Актуализиране програмата за опазване на околната среда

1.2.2. Реализиране на проект „Подобряване качеството на питейната вода

Мярка 1.3.: Технически и технологични мерки

1.3.1. Разширяване депото за твърди битови отпадъци

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

1.3.2. Изграждане на парк по поречието на р. Харманлийска

1.3.3. Внедряване на съвременна техника за сметосъбиране, сметоизвозване и специализирани съдове за отпадъци

1.3.4. Полагане на грижи за складовете за пестициди и хербициди с оглед правилното им съхранение и обезвреждане

Мярка 1.4.: Партньорство с бизнеса и гражданското общество

1.4.1. Повишаване на познанията, културата и съзнанието на децата и населението по въпросите на опазването на околната среда и устойчивото развитие

1.4.2. Подобряване капацитета на стопанските сектори за управление на дейности, които въздействат върху околната среда, чрез масово прилагане на доброволни екологични схеми в индустриалния сектор

1.4.3. Привличане и повишаване участието на обществеността в процеса на вземане на решения и осигуряване на широк достъп до информацията, съдържаща се във всички публични регистри и други документи, съгласно нормативната уредба

ПРИОРИТЕТ №5

РАЗВИТИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ И НОВИ ПРОФЕСИОНАЛНИ УМЕНИЯ

Развитието на административния капацитет на общинска администрация е свързан с целенасочено обучение на служителите и повишаване на практическия им опит, чрез споделяне на опит и работа в експертни мрежи на регионално, национално и международно равнище. Качеството на публичните услуги е свързано с повишаване квалификацията на заетите в общинска администрация, намаляване на бюрокрацията и повишаване на прозрачността в управлението. Интервенциите са фокусирани върху подобряване професионалните компетенции на служителите, подобряване на техните умения за работа с информационни технологии и подобряване на чуждоезиковите им умения, като залог за качествено административно обслужване. Специален акцент е поставен върху развитие на капацитета за управление на проекти за финансиране от Структурните фондове на ЕС, участие в регионалната политика и изграждане на административен капацитет за подкрепа на бизнеса и икономическото развитие. Като ключова институция на местно ниво в процеса на планиране и усвояване на средствата от фондовете на ЕС, Общинската администрация следва да развива капацитет в тази област, като се ангажира със споделяне на експертиза с местния неправителствен сектор. От изключителна важност за успешното усвояване на ресурсите е изграждането и съхраняването на административни структури и експерти, създаването на местни и участието в регионални партньорства.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Участието в партньорски мрежи на ръководно и експертно ниво важен инструмент за повишаване на професионализма, подобряване на достъпа до информация и реализиране на над общински инициативи. Същевременно разположението на общината и възможностите за трансгранично сътрудничество представляват уникална възможност за коопериране с местни власти в Република Гърция и Република Турция.

Конкретните мерки и включените в тях дейности са насочени именно към подобряване тези характеристики на административния капацитет, както и към развитие на електронните услуги за граждани и бизнеса, елемент от стратегията за развитие на електронно управление на Национално и Европейско равнище. Всичко това не може да се реализира без прилагане на стратегически подход.

Специфична цел 1: Укрепване на капацитета на общинската администрация и подобряване координацията в процес на изпълнение на общинския план за развитие

Мярка 1.1.: Утвърждаване на механизъм за наблюдение и контрол при формулиране и реализация на общински политики

1.1.1. Организационна и технологична подготовка, наблюдение и оценка на реализацията на общинския план Информационно осигуряване на процесите на управление и функциониране на информационната система за управление на общината

1.1.2. Изготвяне на регулярни доклади, справки и материали за изпълнението на плана и провеждане на политика на публичност и прозрачност по неговата реализация

1.1.3. Създаване на общински съвет за партньорство към кмета на общината с участието на всички заинтересовани участници в разработването и изпълнението на общинския план за развитие

Мярка 1.2.: Обучение и развитие на умения в общинската администрация за подкрепа на местната икономическа активност и подобряване на социалния климат в общината

Специфична цел 2.: Подобряване на организацията и качеството на предоставяните от общината административни услуги

Мярка 2.1.: Предоставяне на комплексни административни услуги на гражданите и бизнеса и развитие на електронното управление

Мярка 2.2.: Развитие на общинския информационен център в община Харманли

Специфична цел 3: Създаване на програмен проектен капацитет

Мярка 3.1.: Създаване на капацитет за ефективно планиране, програмиране, управление, контрол, наблюдение, оценка и подготовка за усвояване на средствата по структурните инструменти на ЕС

Мярка 3.2.: Развитие на нови подходи за насърчаване и насочване на регионалното и местното развитие

3.2.1. Изграждане на ефикасна и усъвършенствана функционално-организационна структура на общината, която да води до управление, изградено на принципите на партньорството,

3.2.1. Прилагане и ускорено въвеждане на ширококоловите комуникации, учеб-

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ориентираните връзки и създаване на атрактивни сайтове за общината и сферата на конкретните интереси

3.2.3. Развитие на засилен диалог и взаимноизгодна съвместна дейност с бизнес общността, НПО и гражданите.

Основен източник за изпълнение на мерките по приоритетите и стратегическата цел са Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, ЕФРСР и средства от националния и общинския бюджети. Всяка дейност към съответната мярка включва в себе си набор от конкретни проекти, чието осъществяване ще доведе до реализирането на дейността, а комплексно и до реализирането на самата мярка и приоритет. Отделните проектни намерения, с индикативен характер са обект на систематизиране и остойностяване във финансовата таблица, приложение към настоящия Общински план за развитие.

Необходимо е и привличане на частни ресурси на инвеститори от страната и чужбина, като следва да се наложат условия за генериране на устойчив растеж базиран на реинвестиции и концентрация на капитала, генериран в рамките на общината.

На лице са и допълнителни донорски програми на хоризонтално европейско ниво и допълващи финансови механизми, ориентирани към повишаване капацитета на администрациите и трансфера на добри практики и иновации в администрацията.

Необходимо е да се направи уточнението, че един приоритет, може да се отнася и да подпомага осъществяването на една, или няколко общи специфични цели. Същото произтича от необходимостта за прилагане на интеграционен подход при решаването на задачите свързани с регионалното развитие. С оглед на това, представената концептуална рамка за визия и стратегически цели на Общинския план за развитие на община Харманли следва да се разбира като комплексен инструмент, логиката на който може да бъде представен нагледно чрез дървото на целите.

Визия

Постигане на устойчиво социално – икономическо развитие на община Харманли чрез ефективно използване на наличните ресурси /в т.ч. природни, социално – демографски, финансови, геостратегически и инфраструктурни/ и превръщане на общината в район, предлагащ високо качество на живота и добри условия за работа

За постигане на желаната визия на община Харманли трябва да обединят усилия органите на местна власт в лицето на кмета и общинската администрация, всички национални, регионални и местни институции, организации и служби, областната управа, неправителствените организации, представителите на бизнеса в района, както и цялото население на общината. Така определената визия ще задава основните насоки

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

на бъдещото развитие на общината в средносрочен и дългосрочен план, като на нея са подчинени всички приоритети, мерки и проекти залежали в настоящия Общински план за развитие. Освен това всички те са съобразени и с изискванията и условията на Европейския съюз предвид присъединяването на България към европейската общност през 2007 година, като тяхна основна цел и да подготвят и приспособят всички обществени групи към настъпващите процеси свързани с присъединяването.

Приоритети

ПРИОРИТЕТ I

Създаване на предпоставки и условия за балансиран растеж на стопанството на общината в условията на пазарна икономика и предвид присъединяването на България към ЕС, чрез подпомагане и стимулиране развитието на традиционните структуроопределящи отрасли като селското и горското стопанство, хранително – вкусовата, тютюневата, шивашката и мебелната промишленост, електропромишлеността, строителната промишленост, туризма /селски, еко и културен/ и сектора на услугите.

Цел 1.1: Ефективно използване на природните и поземлени ресурси на общината за развитие на екологично чисто растениевъдство и преминаване към мащабно, рентабилно и конкурентноспособно животновъдство, отговарящо на Европейските стандарти

Мярка 1.1.1. Възобновяване и развитие на традиционните за региона селскостопански сектори – зеленчукопроизводство, лозарство и овощарство, тютюнопроизводство, отглеждане на дини, пъпеши, зърнено – хлебни и фуражни култури.

Мярка 1.1.2. Увеличаване на обработваемите и поливните площи в сектора селско стопанство /екстензивно развитие/ и едновременно с това увеличаване на добивите в качествено и количествено отношение на единица площ /интензивно развитие/. Осигуряване на условия за обработка на пустеещите земи в общината.

Мярка 1.1.3. Съдействие и поощряване на процеса на комасация /уедряване/ на селскостопанския фонд с цел повишаване ефективността от неговата експлоатация.

Мярка 1.1.4. Възобновяване на дейността на старите и образуване на нови селскостопански сдружения и кооперации, като по този начин ще се намалят производствените разходи и ще се улесни процеса на усвояване на финансови средства от структурните фондове, които ще подпомагат земеделието в селските райони на страната.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 1.1.5. Поощряване, от страна на общината, излизането на по-голямата част от селскостопанските фирми от сивия сектор, с цел създаване на възможности за усвояване на финансови средства от различните структурни фондове, които ще действат след 2007 година.

Мярка 1.1.6. Обновяване на селскостопанския машинен парк за по-добро и ефективно производство.

Мярка 1.1.7. Изграждане на нови и подновяване и модернизация на съществуващите напоителните и поливни мрежи и системи обслужващи селското стопанство в общината.

Мярка 1.1.8. Изграждане на селскостопанска борса, която ще обслужва търговията на едро на произведената в региона селскостопанска продукция.

Мярка 1.1.9. Изграждане на общински пазар за търговия на дребно

Мярка 1.1.10. Създаване на сдружения на селскостопанските производители, с цел защита на техните бизнес интереси и улесняване процеса на промоциране на произведената от тях продукция.

Мярка 1.1.11. Развитие на мащабно животновъдство в традиционните за района сектори – биволовство, говедовъдство, овцевъдство и свиневъдство, бубарството и отглеждането на пчели и пчелни семейства.

Мярка 1.1.12. Изграждане на нови животновъдни ферми отговарящи както функционално, така и технологично на европейските ветеринарно-санитарните, фитосанитарните и хигиенните изисквания, както и на изискванията и стандартите за опазване на околната среда.

Мярка 1.1.13. Технологично обновяване и модернизация на съществуващата база в отрасъл животновъдство.

Мярка 1.1.14. Повишаване качеството на отглежданите породи за достигане на максимални добиви от мляко, месо, яйца и вълна.

Мярка 1.1.15. Възстановяване на рибните запаси във водоемите на територията на община Харманли.

Мярка 1.1.16. Изграждане на едро и дребно дивечово стопанство.

Мярка 1.1.17. Провеждане на активна политика от страна на местните органи на самоуправление и частния бизнес за привличане на национални и чужди инвеститори в секторите растениевъдство и животновъдство на територията на общината.

Индикатори за постигане на целта:

 дял на обработваемите и поливни площи на територията на общината;

 увеличаване на растениевъдните добивите на единица площ;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- брой и размери на възстановените и/или създадените нови лозови и овощни масиви;
- брой и размери на създадените нови тютюневи масиви, бостани, както и масиви със зърнено – хлебни и фуражни култури;
- намаляване на пустеещите и необработваните селскостопански фондове;
- размер на инвестициите /в т.ч. местни, национални и/или чужди/ в нови или възстановяване на съществуващи селскостопански стопанства;
- брой на функциониращите кооперации и размер на земеделските масиви, които експлоатират;
- размер на инвестициите в нова селскостопанска техника;
- нарастване на продажбите и чистите печалби от земеделска дейност;
- брой на новообразуваните фирми занимаващи се с растениевъдство и брой на новите животновъдни ферми;
- брой новооткрити работни места в отраслите растениевъдство и животновъдство.
- повишаване на средните добиви от месо, мляко, яйца и вълна;
- нарастване броя на регистрираните съгласно действащата нормативна уредба селскостопански фирми;
- нарастване приходите в общинския бюджет от селскостопанските фирми;
- брой и резултати от дейността на новосъздадените организации и сдружения на селскостопанските производители;

Цел 1.2: Стимулиране на частната инициатива и развитие на малкия и среден бизнес в отрасъл търговия и основните сектори на промишлеността като хранително-вкусова, мебелната, шивашката, обувната и др., чрез използване на ресурсния потенциал създаден в общината.

Мярка 1.2.1. Използване произведената в общината селскостопанска продукция за производството на мляко, сирене, кашкавал и др. млечни продукти, месо, колбаси, плодови и зеленчукови консерви, замразени, охладени и сушени плодове и зеленчуци и пр.

В случай, че инициативата е на самите производители на селскостопанска продукция това би довело до затваряне на производствения цикъл и максимизиране на печалбите в резултат от ниската себестойност на изходната суровина на преработвателните предприятия.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 1.2.2. Стимулиране изграждането на нови и разширяване на капацитета на съществуващите предприятия в посочените сектори, както и възобновяването и модернизацията на материално – техническата им база.

Мярка 1.2.3. Развитие на сектор винопроизводство предвид отглеждането на територията на общината на големи лозови масиви чрез изграждането на малки и средни винарски изби

Мярка 1.2.4. Внедряване на различни системи за качество на произвежданите продукти съобразно европейските и световни стандарти като ISO 9000, ISO 9002, Kosher, HACCP и др.

Мярка 1.2.5. Изграждане на лицензирана лаборатория на територията на общината за изследване качеството както на суровините, като и на произвежданите от преработвателната промишленост продукти.

Мярка 1.2.6. Подготовка и приспособяване на бизнеса в общината, чието съществуване и развитие пряко зависи от преминаващите през общинския център национални и международни транспортни коридори във връзка с промените, които ще настъпят в резултат от изграждането на Автомагистрала “Марица”

Мярка 1.2.7. Реализиране на различни ефективни форми на сътрудничество и взаимодействие между общината и частния сектор с цел правилната експлоатация на горските фондове и тяхното навременно възобновяване.

Мярка 1.2.8. Изграждане на производствена и административна база на общинско предприятие “Горска компания”, както и закупуване на необходимата техника и оборудване за залесяване, дърводобив и транспорт.

Мярка 1.2.9. Приключване на процеса на приватизация на общинско имущество, което общината не експлоатира и в бъдеще не възнамерява да прави това.

Мярка 1.2.10. Ефективно използване на изоставените и неексплоатирани общински сгради, които не подлежат на приватизация, предоставянето им под наем за осъществяването на различни производства.

Мярка 1.2.11. Провеждане на ефективна маркетингова политика на промоциране на фирмите и произведената от тях продукция извън рамките на общината, а където е възможно и извън рамките на страната.

Мярка 1.2.12. Създаване на организации и сдружения на производителите на отраслов принцип за защита на интересите им.

Мярка 1.2.13. Привличане на национални и чуждестранни инвестиции на територията на общината за развитие на традиционните промишлени сектори

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Индикатори за постигане на целта:

- брой на рентабилно функциониращите предприятия в рамките на общината;
- брой новооткрити работни места в съответните отрасли;
- брой на фирмите от съответните отрасли получили финансиране по различни програми на Европейския съюз;
- размер на производствените и търговски площи;
- размер на привлечените национални и чуждестранни инвестиции;
- дял на върнатите горските територии;
- повишаване качеството на произвежданите продукти;
- брой на предприятията въвели различни системи и стандарти за качество;
- разширяване на производствените мощности и капацитети и навлизане на нови пазари;
- увеличение на данъчните приходи в общинския бюджет;
- степен на реализация на местната продукция на местните и/или външните пазари;
- увеличение на бюджетните приходи в резултат на приватизационния процес и отдаването на общинско имущество под наем или на концесия;
- намаляване на размера на социалните помощи от общината към домакинствата в резултат от нарастване на заетостта.

Цел 1.3: Възобновяване на традициите на общината в бубарството и електропромишлеността и превръщането им в конкурентно предимство за региона.

Мярка 1.3.1. Възобновяване на черничевите масиви на територията на общината, като основен фактор за развитие на бубарството в района.

Мярка 1.3.2. Възобновяване на промишлено-аграрния комплекс по бубарство и свилоточене.

Мярка 1.3.3. Реконструкция и модернизация на бубарска контролна и изпитателна станция в гр. Харманли.

Мярка 1.3.4². Насърчаване на безработните домакинства и домакинствата в затруднено финансово положение за отглеждане на буби и превръщането му в семеен бизнес и източник за прехрана.

² В миналото бубарството е било основен поминък на голяма част от домакинствата в Харманлийски и Хасковски район

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 1.3.5. Обновяване на сградния фонд и модернизация на машините и оборудването на завода за производство на ел.мотори /"Елпром" АД/.

Мярка 1.3.6. Създаване на стимули за възобновяване дейността на предприятия за производство на релета "Еректра" АД, в т.ч. стимули за смяна на собствеността.

Индикатори за постигане на целта:

- брой и размер на възстановените черничеви масиви;
- брой на домакинствата работещи в сектор бубарство;
- размер на приходите в сектор бубарство;
- размер на инвестиционните средства вложени в двата традиционни за района на Харманли отрасли;
- разширяване на производствените мощности и капацитети на електропромишлените предприятия
- разширяване на пазарния дял на електропромишлените предприятия както на национално, така и на международно равнище.

Цел 1.4. Развитие на селски, еко и културен туризъм, хотелиерство и ресторантьорство с високо качество на обслужването и предлаганите услуги и създаване на материална база за това.

Мярка 1.4.1. Максимално използване на историческото и културно наследство на общината за развитие на културен и еко туризъм.

Мярка 1.4.2. Максимално използване на благоприятното геостратегическо положение на община Харманли чрез осигуряване на условия за задоволяване нуждите на потока от преминаващи туристи и транзитни пътници.

Мярка 1.4.3. Повишаване на ефективността и конкурентноспособността на съществуващите фирми в секторите туризъм, хотелиерство и ресторантьорство.

Мярка 1.4.4. Реконструкция и приспособяване за целите на туризма на съществуващите на територията на общината природни, културни и исторически забележителности.

Мярка 1.4.5. Реконструкция на транспортната инфраструктура обслужваща пътищата, водещи до природните, културните и историческите забележителности в общината.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 1.4.6. Създаване на еко пътеки и монтиране на обслужващи ги съоръжения на открито в горските и планински територии за спомагане развитието на еко туризма на територията на общината.

Мярка 1.4.7. Създаване на стимули за развитие на типичния селски туризъм в по – малките и планински села с общината.

Индикатори за постигане на целта:

- нарастване броя на фирмите в съответните сектори;
- брой на новосъздадените работни места в същите сектори;
- увеличаване на легловата база и капацитета на съществуващите хотели и ресторанти;
- нарастване броя на туристите посещаващи природни, културни и исторически забележителности;
- нарастване на броя на нощувките в туристическите обекти за настаняване;
- брой на къщите в селата на общината предлагащи настаняване на туристи;
- нарастване на оборотите и печалбите на фирмите в тези сектори;
- нарастване на приходите в общинския бюджет свързани с експлоатацията на забележителностите на територията на общината;
- нарастване на данъчните приходи в бюджета в резултат на дейността на фирмите в отрасъла;
- средна категоризация на обектите за настаняване;
- подобряване състоянието на техническата инфраструктура /в частност пътната инфраструктура/, обслужващи различните туристически обекти.

Цел 1.5. Създаване на необходимите условия и материално – техническа база за развитие на информационните, консултантските и бизнес услугите в полза на населението и предприятията, функциониращи на територията на общината.

Мярка 1.5.1. Развитие и разширяване спектъра на услугите предлагани от бизнес – информационния център с цел повишаване информираността на населението и бизнеса за настъпващите промени във връзка с процес на присъединяване към Европейския съюз.

Мярка 1.5.2. Създаване на консултантски фирми, подпомагащи развитието на дребния и среден бизнес.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 1.5.3. Създаване на културно - информационен център и “Музей на българката” чрез преустройство на сградата на бившия ресторант “Извора на белоногата”.

Мярка 1.5.4. Повишаване привлекателността на общината с цел привличане на местни и чуждестранни инвестиции за развитие на традиционните за общината отрасли.

Мярка 1.5.5. Разрастване на дейността на неправителствените организации като потенциални партньори на община Харманли в процеса на трансгранично сътрудничество и евроинтеграция.

Мярка 1.5.6. Постепенно компютъризиране на всички организации и институции, функциониращи на територията на общината и осигуряване на интернет достъп.

Индикатори за постигане на целта:

- брой на хората и фирмите ползвали услугите на бизнес – информационния център в гр. Харманли
- брой на образуванияте и осъществяващи дейност неправителствени организации;
- брой на образуванияте и осъществяващи дейност консултантски организации;
- брой на фирмите ползвали консултантски услуги;
- брой на проектите реализирани от и съвместно с неправителствените организации;
- брой на бенефициентите от реализираните проекти;
- брой на компютрите на човек от населението;
- размер на привлечените чуждестранни инвестиции.

ПРИОРИТЕТ II

Преодоляване на различията между общински център и периферия и тенденцията към обезлюдяване на населените места в общината чрез повишаване на благосъстоянието на населението, увеличаване на заетостта, подобряване качеството на здравните и образователните услуги и подобряване на условията за работа, отдих, туризъм, спорт и култура.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Цел 2.1: Увеличаване на заетостта в общината чрез разкриване на нови работни места, повишаване на квалификацията и преквалификацията на населението и постепенно нарастване на доходите на домакинствата до изравняването им с европейските стандарти.

Мярка 2.1.1. Възобновяване и развитие на традиционните за общината отрасли и стабилизиране на състоянието на функциониращите на територията на общината фирми и предприятия.

Мярка 2.1.2. Провеждане на целенасочена политика от страна на местните органи на самоуправление целяща нарастване на заетостта в общината.

Мярка 2.1.3. Поощряване и съдействие на частния бизнес за откриване на производства и развиване на дейност в периферията на общината с цел повишаване на заетостта в тези райони.

Мярка 2.1.4. Поощряване на съвместната дейност на местния бизнес и бюрото по труда.

Мярка 2.1.5. Повишаване на квалификацията и преквалификация на населението на общината с цел приспособяване към новите пазарни условия и отговаряне на изискванията на напредъка в наукотехническия прогрес, както и с цел пренасочването им към други сфери на дейност.

Мярка 2.1.6. Интеграция на малцинствените групи чрез осигуряване на заетост по различни социални програми.

Мярка 2.1.7. Осигуряване достъп до информация на населението във връзка със и с цел повишаване на трудовата заетост.

Мярка 2.1.8. Провеждане на активна политика за привличане на национални и чуждестранни инвеститори в създаването на нови работни места.

Мярка 2.1.9. Прилагане на ефективни форми за подпомагане на стартиращи предприемачи /особено млади хора и/или хора от различни етнически общности/ за започване на собствен бизнес.

Индикатори за постигане на целта:

- нарастване броя на заетите лица спрямо общия брой на населението в общината;
- брой на безработните намерили работа чрез бюрата по труда;
- намаляване на дела на безработното население в общината;
- брой на откритите нови работни места;
- увеличаване на средната покупателна способност на домакинствата в общината;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- брой на хората преминали през различни квалификационни и преквалификационни курсове;
- брой на хората от малцинствените групи бенефициенти по различни социални програми;
- брой на фирмите регистрирани и осъществяващи дейност в населените места на общината различни от общинския център;
- размер на привлечените национални и чуждестранни инвестиции довели до откриването на нови работни места
- брой на новорегистрираните и функциониращи фирми.

Цел 2.2. Предоставяне на висококачествени и професионални услуги в сферата на здравеопазването и образованието с цел подобряване условията на живот на населението в общината.

Мярка 2.2.1. Реконструкция и обновяване на старата общинска болница. Изграждане на нови здравни заведения на територията на общината.

Мярка 2.2.2. Изграждане на диагностично – консултативен център в гр. Харманли

Мярка 2.2.3. Осигуряване на нова и модерна лекарска техника и апаратура за постигане на по – високо качество и надеждност на здравните услуги в общината.

Мярка 2.2.4. Подобряване квалификацията на здравните работници на територията на общината, както и привличане на нови общо- практикуващи и тясно – профилирани лекари.

Мярка 2.2.5. Осигуряване на равен достъп до здравните и образователните услуги на всички хора в общината независимо от техния пол, възраст, раса или религиозна принадлежност.

Мярка 2.2.6. Ремонти и модернизация на материално – техническата база и компютъризация на учебните и детските заведения в системата на образоването. Обследване и преустройство на отоплителните системи в училищата с цел намаляване на експлоатационните разходи

Мярка 2.2.7. Реконструкция и обновяване на съществуващата материални – техническа база на детските ясли и градини в общината.

Мярка 2.2.8. Повишаване квалификацията и езиковата грамотност на служителите в сектора на образованието.

Мярка 2.2.9. Системно организиране провеждането на различни квалификационни и преквалификационни курсове, подпомагащи адаптирането на работната сила към променящите се пазарни условия.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 2.2.10. Поощряване и подпомагане посещенията на учебните заведения от деца на семейства в неравностойно положение, от малцинствените групи и от отдалечените от общинския център населени места.

Индикатори за постигане на целта:

- брой на новоизградените здравни заведения и/или реконструирани стари такива;
- брой на населението ползвало услугите на здравните работници функциониращи на територията на общината;
- размер на инвестициите в нова медицинска техника;
- брой на здравните работници повишаващи своята квалификация;
- размер на инвестициите за ремонт и модернизация на материално – техническата база на заведенията в системата на образоването;
- намаляване на разходите по издръжка на училищата и детските заведения;
- брой на служителите в сферата на образованието перманентно полагащи усилия за повишаване на тяхната квалификация;
- увеличението на приходите в общинския бюджет от такси за ползване на детски ясли и градини;
- брой на хората посетили различни образователни курсове организирани на територията на общината.

Цел 2.3. Съхранение на културно – историческото наследство на община Харманли и ефективното им използване за целите на културния туризъм.

Мярка 2.3.1. Ремонт на материално – техническата база на читалищата на територията на общината и музея в гр.Харманли

Мярка 2.3.2. Реставрация и консервация на историческите забележителности - "Гърбавия каменен мост" и "Кервансарай" и благоустрояване на прилежащото пространство

Мярка 2.3.3. Реставрация и консервация на паметник на културата "Изворът на Белоногата" и благоустрояване на прилежащото пространство.

Мярка 2.3.4. Реконструкция и подновяване на пътищата водещи до културните и исторически забележителности в общината.

Мярка 2.3.5. Възобновяване и обогатяване на традиционните културни празници в общината /като напр. Културните празници "Извора на белоногата"/.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 2.3.6. Отделяне на финансови средства за реставриране на църквите в населените места в общината като символ на духовните ценности, традиции и наследство на местните хора.

Мярка 2.3.8. Извършване на целенасочени дейности към повишаване популярността на общината като център с богато културно и историческа наследство.

Индикатори за постигане на целта:

- размер на инвестиционните средства заделени и вложени в запазването на културното и историческо наследство на общината;
- брой на хората посещаващи историческите и културни обекти;
- км. възстановен път;
- нарастване на приходите в общински бюджет от такси за посещение на подобен род обекти.

Цел 2.4. Подобряване условията за живот и здравния статус на населението в община Харманли чрез предлагане на различни възможности за спорт, отдих и туризъм

Мярка 2.4.1. Създаване, поддръжка, модернизация и ефективно използване на спортна база на територията на общината за развитие на ученически и масов спорт /сгради, площадки, съоръжения, зали, физкултурни училищни салони, басейни и пр./.

Мярка 2.4.2. Възстановяване на традиционния за общината гребен спорт чрез ремонт и реконструкция на гребната база и възобновяване на неговата дейност.

Мярка 2.4.3. Създаване на нови и поддържане и развитие на дейността на съществуващите спортни школи с традиции в общината /като школи по корабомоделизъм – Модел клуб “Емил Димитров”, хокей на трева, футбол, лека атлетика и др./

Мярка 2.4.4. Ежегодно организиране на спортни състезания и мероприятия за учениците и младежите в общината

Мярка 2.4.5. Обновяване и разширяване на зелените площи в населените места на общината.

Мярка 2.4.6. Възобновяване на парковете на територията на общината.

Мярка 2.4.7. Поддържане и приспособяване на природните забележителности в общината за целите на туризма, както на местното население така и на външни посетители.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 2.4.8. Възстановяване и обновяване на туристическите обекти и помещения за настаняване на територията на общината.

Мярка 2.4.9. Изграждане и поддържане на детски площадки както в общинския център така и в останалите населени места в рамките на общината.

Индикатори за постигане на целта:

- размер на инвестициите за изграждане и поддържане на съоръжения за спорт, отдих и туризъм;
- нарастване на броя на съоръженията за отдих и спорт;
- нарастване на броя на населението, практикуващо някакъв спорт на територията на общината;
- подобряване физическото и психическо здравословно състояние на населението;
- нарастване броя и размерите на зелените площи и детските площадки в общината.

ПРИОРИТЕТ III

Модернизация, реконструкция и развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда като основни фактори за подобряване и стабилизация на социално – икономическите процеси в общината, при съобразяване с ограничителните параметри на съществуващите конструкции и съоръжения и при съхраняване и възобновяване на природните ресурси.

Цел 3.1. Развитие и поддържане на селищната и междуселищната транспортната инфраструктура на община Харманли в съответствие с националните и международни стандарти за съответните категории път и в съответствие с изискванията на социално - демографските и стопански процеси в общината.

Мярка 3.1.1. Изграждане на нови и/или реконструкция и подобряване на съществуващите общински пътища, свързващи две или няколко населени места в рамките на общината.

Мярка 3.1.2. Реконструкция на уличната мрежа в общинския център и останалите населени места в рамките на общината. Подобряване на елементите на пътя, в т.ч. улични шахти, бордюри, тротоари, пътни знаци, указателни табели, пътна маркировка и улично осветление където е необходимо.

Мярка 3.1.3. Подобряване на селскостопанските пътища.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 3.1.4. Реконструкция и/или подобряване на съществуващите общински пътища, водещи към природни и исторически забележителности и паметници на културата.

Мярка 3.1.5. Поддържане на системата от пътни знаци и маркировка по селищните и междуселищните пътни артерии в добро състояние.

Мярка 3.1.6. Създаване и поддържане на упътваща маркировка към основните природни и исторически забележителности и паметници на културата на територията на общината.

Мярка 3.1.7. Разработване на проект за организацията и устройството на територията на гр. Харманли с оглед изграждане на подходящи транспортни комуникации и инфраструктура за връзка с представящата за изграждане Автомагистрала "Марица".

Мярка 3.1.8. Подобряване организацията на движението на автомобилите и обществения транспорт в градски условия.

Мярка 3.1.9. Изграждане на подходяща гъвкава система за маршрутно обслужване на населените места в общината и подобряване връзката им с административния център.

Мярка 3.1.10. Оптимизиране маршрутите на ученическите пътувания.

Индикатори за постигане на целта:

- размер на инвестициите в транспортната инфраструктура на общината;
- дължина на построените и/или подобрени селищни и междуселищни пътища;
- дължина на изцяло или частично подновените улици в населените места;
- качество и ефективност на уличната и пътна маркировка и сигнализация;
- увеличаване на средната скорост по междуселищната пътна мрежа;
- намаляване на пътно – транспортните произшествия в резултат от подобряване на уличната и пътна маркировка и сигнализация;
- работни места заети в дейностите свързани с поддръжката на транспортната инфраструктура в общината.

Цел 3.2. Изграждане на нови, подновяване и разширяване на съществуващите междуселищните водоснабдителни мрежи, вътрешно-водопроводните и канализационните мрежи в населените места и всички квартали в общинския център.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Мярка 3.2.1. Подобряване и разширяване на съществуващата междуселищна водоснабдителна инфраструктура. Изграждане на нова такава където е необходимо.

Мярка 3.2.2. Изграждане на нова и/или реконструкция и подновяване на съществуващата водоснабдителна мрежа.

а) доизграждане на поддръжка на пречиствателна станция за питейни води, с която ще се осигурява водоподаването на чиста питейна вода към гр. Харманли, 10 населени места в гр. Харманли и 6 населени места в Симеоновград.

б) подмяна на водоносната мрежа за питейна вода.

Мярка 3.2.3. Намаляване на енергоемкостта на водоснабдителната система в общината.

Мярка 3.2.4. Проектиране и изграждане на пречиствателна станция за отпадни води в гр. Харманли.

Мярка 3.2.5. Изграждане на канализационни системи с пречиствателни станции във всички населени места на община Харманли.

Мярка 3.2.6. Създаване на нови и ефективно използване на изградените изкуствени водоеми и микроязовири с цел развитие и подобряване на междуселищните напоителни системи.

Индикатори за постигане на целта:

- размер на финансовите средства вложени във водоснабдителните и канализационните мрежи на населените места в общината;
- дължина на изградена нова водопроводна мрежа;
- дължина на рехабилитираната водопроводна мрежа;
- подобрение в капацитета на водопроводната мрежа;
- подобрение на качеството на питейната вода;
- увеличение на броя на населението включено във водопроводната мрежа;
- дължина на изградена нова канализационна мрежа;
- дължина на рехабилитираната канализационна мрежа;
- брой население включено в канализационната мрежа;
- брой на изкуствените водоизточници включени във водонапоителните системи.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Цел 3.3. Обновяване и поддръжка на енергоснабдителните, съобщителните и комуникационните системи в общината. Разработване и изпълнение на програми и системи за енергийна ефективност.

Мярка 3.3.1. Разширяване и подновяване на съществуващите енергопреносни и енергоразпределителни съоръжения, мрежи и системи.

Мярка 3.3.2. Повишаване качеството и сигурността на преносната енергийна мрежа.

Мярка 3.3.3. Разработване на общинска програма за енергийна ефективност цел провеждане на държавната политика по повишаване на енергийната ефективност и осъществяване на енергоефективни услуги.

Мярка 3.3.4. Разработване и изпълнение на проект за газификацията на гр. Харманли чрез свързване към централен газопровод "Димитровград – Свиленград.

Мярка 3.3.5. Привеждане на съобщителните и комуникационни системи в съответствие с темповете на развитие на информационните технологии.

Мярка 3.3.6. Телефонизация на населените места в общината.

Мярка 3.3.7. Развитие дейността на информационните центрове в административния център на общината.

Мярка 3.3.8. Въвеждане на интернет достъп във всички организации, учреждения и предприятия.

Мярка 3.3.9. Провеждане на курсове за компютърна грамотност и работа с интернет.

Мярка 3.3.10. Въвеждане на нови технологии за повишаване бързината и качеството на съобщителните и комуникационни услуги.

Индикатори за постигане на целта:

- количество на спестена ел.енергия и респективно размер на спестените разходи за ел.енергия;
- разходи за инвестиции в съответните сектори;
- брой на проектите реализирани по програми за енергийна ефективност и размер на инвестиционните средства реализирани по тях.

- срок и размер на средствата за газификация на гр. Харманли.
- брой компютри на човек от населението;
- брой телефони /в т.ч. мобилни/ на човек от населението;
- разходи на домакинствата за съобщителни и комуникационни услуги;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

 брой на хората посетили и завършили успешно курс за компютърна грамотност и работа с интернет.

Цел 3.4. Оптимизиране на системата за събиране, извозване и складиране на твърдите битови отпадъци и опазване на околната среда чрез поддържане и подобряване на екосистемите в рамките на община Харманли.

Мярка 3.4.1. Подобряване и модернизация на системата и средствата за сметосъбиране и сметоизвозване. Включване на всички населени места в системата за сметосъбиране и сметоизвозване.

Мярка 3.4.2. Постепенно преминаване към разделно събиране на твърдите битови отпадъци във всички населени места в общината.

Мярка 3.4.3. Намаляване на замърсяването и емисиите на вредните вещества в атмосферата както от населението така и от бизнеса в общината.

Мярка 3.4.4. Провеждане на политика за поощряване и субсидиране на екологично чисти производства.

Мярка 3.4.5. Разработване на система за контрол и санкциониране на замърсяването с битови отпадъци в населените места.

Мярка 3.4.6. Обновяване и поддържане на зелени площи в населените места.

Мярка 3.4.7. Решаване на проблема с качеството на питейната вода.

Мярка 3.4.8. Провеждане на политика за мониторинг и контрол върху качеството на водите по поречието на р.Марица и въздействието им върху замърсяването на териториалния фонд по поречието на реката, както и предприемането на навременни мерки в случаи на замърсяване над установените норми.

Мярка 3.4.9. Изграждане на пречиствателни станции във всички населени места в общината.

Мярка 3.4.10. Поддържане на система за контрол върху експлоатацията на природните ресурси, в т.ч. при използването на торове и препарати в селското стопанство, при дърводобива и извършването на различните видове сечи и пр.

Мярка 3.4.11. Почистване на части от коритото на река Харманлийска и проектиране и осъществяване на корекции в коритата на р.Голяма река и р.Бисер където е необходимо.

Индикатори за постигане на целта:

 намаляване размера на вредните емисии в атмосферата;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- намаляване на вредното влияние на торовете, пестицидите и химикалите върху почвите и водите;
- намаляване замърсяването по улиците и тревните площи в населените места;
- намаляване на замърсяването на териториалния фонд по поречието на р. Марица;
- брой на местата осигуряващи разделно събиране на твърдите битови отпадъци;
- размер на приходите в бюджета от санкции и глоби за замърсяване на околната среда;
- размер на субсидиите за екологично чисти производства;
- брой на изградените и функциониращи пречиствателни станции в общината;
- брой на фирмите въвели производство съобразено с допустимите норми за емисии на вредни вещества.

ПРИОРИТЕТ IV

Провеждане на активна политика на трансгранично сътрудничество с Република Гърция и Република Турция, благоустрояване на общината, подобряване на социалната инфраструктура и разширяване на кръга от социални дейности на общината.

Цел 4.1. Широкообхватно участие на община Харманли в разнообразни трансгранични инициативи чрез пряко участие в проекти по следприсъединителните структурни фондове и чрез партниране на общини от Република Гърция и Република Турция в областта на икономиката, културата, социалните дейности и опазването на околната среда.

Мярка 4.1.1. Създаване на стимули и условия за обмен на технологии и човешки ресурси;

Мярка 4.1.2. Провеждане на мероприятия за опознаване на културните традиции и обичаите на местното население;

Мярка 4.1.3. Подпомагане на международните партньорства в обществен и социалния сектор, както и частния стопански сектор.

Индикатори за постигане на целта:

- ☞ брой на одобрените и финансирани проекти за трансгранично сътрудничество;
- ☞ брой мероприятия проведени под егидата на подобни проекти;

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- ☞ брой на съвместните фирми, организации и сдружения резултат от реализирането на проекти за трансгранично сътрудничество;
- ☞ брой на въведените в резултат на трансгранични инициативи нови технологии.

Цел 4.2. Благоустрояване на населените места в общината, подобряване условията и качеството на живот на населението в общината и провеждане на целенасочена политика за защита на правата на децата, младите, хората в неравностойно положение и малцинствените групи.

Мярка 4.2.1. Разработване и приемане на нов подробен устройствен план на територията община Харманли.

Мярка 4.2.2. Приобщаване към обществения живот на хората в неравностойно положение и малцинствените групи.

Мярка 4.2.3. Изграждане на Дом за възрастни хора.

Мярка 4.2.4. Изграждане на център за приготвяне на храна за ученици, социално слаби и болни хора.

Мярка 4.2.5. Изграждане на съоръжения и подходи във обществените сгради за достъп на инвалиди и майки с деца.

Мярка 4.2.6. Изграждане на общежитие за временно настаняване в гр. Харманли.

Мярка 4.2.7. Поощряване равнопоставеното отношение към децата, младите хора, хората в неравностойно положение и малцинствените групи независимо от техния пол, религиозна принадлежност, народност, увреждане, имуществено състояние и пр.

Мярка 4.2.8. Създаване на система за подпомагане и субсидиране на неправителствени организации занимаващи се с проблемите на децата, младите хора, хората в неравностойно положение и малцинствените групи.

Мярка 4.2.9. Развитие на дейности по повишаване здравната култура на децата, младите и малцинствата.

Мярка 4.2.10. Провеждане на политика за икономическо, социално и културно приспособяване на малцинствените етнически групи и интегрирането им към обществения живот на общината.

Мярка 4.2.11. Създаване и подпомагане на детски и младежки организации и формации.

Мярка 4.2.12. Реконструкция и модернизация на материално – техническата база на общинската администрация.

Мярка 4.2.13. Изграждане на приют за бездомни животни.

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Индикатори за постигане на целта:

- ↗ брой на хората в неравностойно положение и хората от малцинствените групи на които е осигурена временна или постоянна работа;
- ↗ размер на инвестиционните разходи за изграждане и подобряване на социалната инфраструктура в общината
- ↗ инвестиционни разходи за изграждане на съоръжения и подходи за достъп на инвалиди и майки с деца;
- ↗ брой на създадените и функциониращи детски и младежки организации;
- ↗ размер на субсидиите отпуснати от бюджета или по различни програми за децата, младите хора, хората в неравностойно положение и малцинствените групи;
- ↗ брой на възрастните хора ползващи услугите на Дома за стари хора.